

36. Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Had- és Rendészettudományi Szekció

Budapest, 2023. április 18-20.

Nemzeti Közsolgálati Egyetem

Rendészettudományi Kar

**Leplezett eszközök alkalmazása a Nemzeti Adó- és Vámhivatal
bűnüldözési tevékenysége során**

Jelige: EGA5

Pályamunka lezárásának időpontja: *2021 November*

2023.

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETÉS	5
1.1.	Témaválasztás indoklása.....	5
1.2.	Célkitűzések megfogalmazása	5
1.3.	Téma aktualitása, jelentősége	6
1.4.	Hipotézis	6
2.	TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS A XX.SZÁZAD ELEJÉTŐL A XXI.SZÁZADIG.....	7
2.1.	Az Osztrák-Magyar Monarchia hírszerzése az első világháború végéig.....	7
2.1.1.	1896. évi XXXIII. törvénycikk a bünvádi perrendtartásról.....	8
2.2.	Magyar hírszerzés és elhárítás a második világháború végéig.	10
2.2.1.	A csendőrség nyomozó alakulatainak hírszerző tevékenysége	11
2.2.2.	A Magyar Királyi Határrendőrség hírszerző tevékenysége.....	11
2.2.3.	Magyar Királyi Vámőrség	12
2.2.4.	Politikai nyomozó főcsoport.....	12
2.3.	Bűnüldözési célú „titkos információgyűjtés” az 1950-es évektől a rendszerváltásig	13
2.4.	A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés fejlődése az 1990-es évek elejétől napjainkig.....	15
3.	A HÍRSZERZÉS NAPJAINKBAN	18
3.1.	Titkos információgyűjtés a Nemzeti Adó -és Vámhivatalnál.....	18
3.2.	A leplezett eszközök alkalmazásának általános szabályai.....	19
3.3.	Az alkalmazás feletti kontroll összehasonlítása.....	20
4.	NEMZETI ADÓ- ÉS VÁMHIVATAL, MINT BÜNÜLDÖZŐ HATÓSÁG	23
4.1.	A Nemzeti Adó- és Vámhivatal létrejötte.....	23
4.2.	A leplezett eszközök alkalmazásának menete	23
4.3.	A Bűnügyi Főigazgatóság felépítése	24
5.	A LEPLEZETT ESZKÖZÖK ÉS AZ ALKALMAZÁSUKKAL ÖSSZEFÜGGŐ VÉLEMÉNY FELDERÍTŐI ÉS HÍRSZERZŐI SZEMMEL	26
5.1.	A bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszközök.....	26
5.2.	Ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök.....	29
5.3.	Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök	32
5.4.	Az eszközökkel kapcsolatos összegzés.....	35
6.	INTERJÚ A FELDERÍTÉSI OSZTÁLY VEZETŐJÉVEL ÉS A KÖZPONTI NYOMOZÓ FŐOSZTÁLY FŐOSZTÁLYVEZETŐ-HELYETTESÉVEL	40
6.1.	Beosztás, hatáskör.....	40
6.2.	Titkos információgyűjtés.....	40

6.3. Leplezett eszközök.....	41
7. A KÖLTSÉGVETÉSI CSALÁS VISZONYLATÁBAN A BŰNCSELEKMÉNY SZÁMÁBÓL, ÉS JELLEGÉBŐL LEVONHATÓ KÖVETKEZTETÉSEK	45
7.1. Költségvetési csalás fogalma és jelentősége ezen kontextusban	45
7.2. Megyék és évek szerinti eloszlás	45
7.3. Adatkérés feldolgozása	48
7.4. Javaslatok.....	49
7.4.1. Létszámnövelés	49
7.4.2. Ügyelosztás.....	51
8. ÖSSZEGZÉS.....	52
9. JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET.....	53
10. IRODALOMJEGYZÉK.....	54
11. MELLÉKLETEK	57

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: NAV Bűnügyi Főigazgatóság szervezeti felépítése	25
2. ábra: NAV regionális Bűnügyi Igazgatóságai	25
3. ábra: Külső engedélyhez nem kötött leplezett eszközök alkalmazásának százalékos megoszlása.....	36
4. ábra: Ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásnak százalékos megoszlása	37
5. ábra: Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának százalékos megoszlása	38
6. ábra: A költségvetési csalások országos eloszlása	46
7. ábra:A regionális bűnügyi igazgatóságok és a KNYF viszonylatában a leplezett eszközök számaránya	48

„A kis fejtörés árán szerzett ismeret inkább a miénk, mint a készen kapott”

- Lomb Kató

1. BEVEZETÉS

1.1. Témaválasztás indoklása

Tudományos Diákköri Konferencián való indulásomat teljes mértékben a téma iránti rendkívüli érdeklődésem miatt határoztam el. Természetesen nem dolgoztam még ezen a területen abból adódóan, hogy harmadéves vagyok a Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi-karán. Bűnügyi alapképzési szakon tanulok adó-és pénzügyi nyomozónak. Ebből kifolyólag személyes tapasztalatokkal nem is rendelkezem, azonban mindenképpen bővíteni akartam ismereteimet, amit büntető-eljárásjogból szereztem és választ kapni kérdéseimre az ezzel foglalkozó állomány részéről. Mint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (továbbiakban: NAV) pénzügyőr tisztjelöltje úgy vélem sosem lehet elég korán kialakítani egy elképzelést a jövőnkéről és arról, hogy a szervezeten belül milyen területen szeretnénk hivatásunkat gyakorolni, ezért szeretném tudásomat a leplezett eszközök alkalmazásának terén bővíteni.

1.2. Célkitűzések megfogalmazása

Elsődleges célomként a NAV Bűnügyi Főigazgatóság és Bűnügyi Igazgatóságok hatáskörébe utalt bűncselekmények felderítése, bizonyítása, megszakítása, az abból származó vagyon felderítése, illetve visszaszerzése, valamint az elkövető kilétének, tartózkodási helyének megállapítása, felkutatása és elfogása érdekében alkalmazható leplezett eszközökről egy átfogó ismeret elsajátítása. Semmiképp sem célom csak a jogszabály jellemzése ugyanis -annak jellegéből adódóan- nem sok kutatómunkával járna. Olyan koncepció mentén haladok, amellyel betekintést nyerhetünk azon személyek véleményére az eszközök alkalmazásával kapcsolatban, akik napi szinten használják őket. A segítségükkel szeretnék egy reális betekintést kapni és nyújtani az alkalmazás menetébe. A tőlük feltett kérdések mentén, valamint a velük való folyamatos egyeztetéseknek köszönhetően be fogom azonosítani az esetleges problémákat, amik lassíthatják vagy épp nehezíthetik az eljárást. Ezekre levont saját következtetéseimmel a jövőre vonatkozó megállapításokat is teszek. Ugyanakkor előfeltevésem miszerint egyenlőtlen a munkateher megoszlás a NAV ezen területén, szempontjából a jövőre vonatkozó javaslatokat fogok megfogalmazni. Úgy gondolom, hogy az egyetemen egy kiváló alaptudás birtokában lehetünk mind büntető-eljárásjogból mind a többi tárgyból is, ennek ellenére bizonyos részek iránti érdeklődés esetén szinte elengedhetetlennek vélek egy kutatómunkát. Ezáltal jobban el tud mélyülni a témában és többlet tudás birtokába kerülhet a kutatást végző személy, amelyet megoszthat mindenkivel, akinél relevanciával bír beleértve ebbe a többi hallgató társát is. Másodlagos célom ezzel a dolgozattal az előbb említetteken alapul.

1.3. Téma aktualitása, jelentősége

Folyton változó világunkban szinte elengedhetetlen, hogy mi, akik a bűnüldözésben fogunk dolgozni és akik ott dolgoznak folyamatosan reagáljunk a minket körülvevő környezetünkben lévő változásokra. Legyen az akár technikai eszközök megjelenése vagy éppen az a feltételezés, hogy az „Y” generáció mindenféle nehézség nélkül tudja már használni ezeket az eszközöket. A bűnüldözési célú hírszerzéshez felhasználható eszközökre is teljes mértékben igaz a változás, hiszen nemrég esett át egy jelentős módosításon amikor „leplezett eszközök” néven lépett be 2018 júliusától a jogszabály és a köztudat keretei közé egyaránt. Fontos, hogy az esetleges akadályokat feltárjuk és egy gördülékenyebb alkalmazhatóság felé próbáljunk meg orientálódni. Vajon a jogszabály változásnak tényleg csak pozitív oldalai lettek, és az eszközök alkalmazása valóban olyan gördülékeny, mint ahogy a törvényt olvasva gondolhatjuk, és hogyan működik a NAV-nál ezen eszközökkel folytatott munka?

1.4. Hipotézis

Felvetéseim között található, hogy a NAV-nál az új büntetőeljárásról szóló törvényben¹ megjelenő leplezett eszközök alkalmazása során nem minden eszköz bír ugyanolyan jelentőséggel. Ennek szeretném feltárni az okait, valamint egy reális képet kapni az alkalmazás menetéről. Továbbá úgy vélem, hogy a legtöbb költségvetési csalás - ami azért jelentős a dolgozat szempontjából mivel a NAV ezekhez alkalmazza az esetek túlnyomó többségében a leplezett eszközöket - Budapest centrikus, és ebből kifolyólag egyenlőtlen a munkateher megoszlása a szervezetnek a bűnügyi területén. Ezt, és ennek lehetséges megoldásait is érintettem kutatásom során, valamint ezen kérdések, és egyéb adatokból leszűrt következtetések mentén fogom megírni tudományos dolgozatomat, amely azt a célt szolgálja, hogy bemutassa, hogyan működik a Nemzeti Adó-és Vámhivatal bűnüldözési tevékenysége során a leplezett eszközök alkalmazásának folyamata.

¹ Be. 214.§ - 260.§

2. TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS A XX.SZÁZAD ELEJÉTŐL A XXI.SZÁZADIG

A történelmi áttekintés szinte elengedhetetlen egy tudományos munka megírása során hiszen legyen szó bármilyen témáról fontosnak tartom az előzmény kutatását, vagyis a honnan hová kérdésekre válaszadást. Természetesen a hírszerzésnek a 20.századot megelőző évtizedekben is jelentős múltja volt azonban mivel dolgozatom fő témája nem a történelmi feltárás felé irányul ezért az ahhoz kapcsolódó időszakot nem tartalmaz a dolgozatom.

Választásom azért is esett a már feltüntetett időszerzőkre, mert a jelenkor hírszerző és biztonsági szolgálatain ezen időszakban estek át több olyan jelentősebb változáson, amik a mai rendszerben is észrevehetőek.

2.1. Az Osztrák-Magyar Monarchia hírszerzése az első világháború végéig.

Az Osztrák-Magyar Monarchia egy olyan dualista államszövetség volt 1867-1918 között, amiben a Magyar Királyság és az Osztrák Császárság egyaránt felelősséggel tartozott a külügy, hadügy és a pénzügy iránt. Az állam közös hadseregéből, haditengerészetből, valamint a két ország honvédségéből állt -külön honvédelmi minisztériummal és főparancsnoksággal- a védekezés terén.² A hírszerzés azonban nem tartozott a fent említett közös ügyekhez az alapító törvény szerint, azonban nyilvánvaló volt, hogy a hadügyhöz kapcsolódott. A határvédelmet, beleértve a nyílt és titkos információgyűjtést a Magyar Királyi Határrendőrség (1906) és a Magyar Királyi Csendőrség látta el, akik a háború kitöréséig 85-90%-os eredményeket értek el.³ A határtérség felderítő munkáit pedig a Magyar Királyi Pénzügyőrség és a vámhivatalok végezték. A megszerzett információkat továbbították az Evidenzbureauhoz vagyis a Nyilvántartó Irodához.

A rendőrigazgatóságot, valamint rendőrbizottságokat is megszüntették a kiegyezéskor így a magyarországi információs hálózatot, illetve annak szervezeti egységeit a közös külügyminisztériumhoz csatolták. A rendőri ügyekkel pedig a Belügyminisztérium VIII. ügyosztálya foglalkozott. Az első állami - belügyminisztérium és a város közigazgatósági bizottsága által irányított⁴- rendőrség felállítására 1873-ban került sor, amikor létrejött a fővárosi rendőrség és nem sokkal később felmerült az igény egy úgynevezett detektívtestület létrehozására, amely magába foglalta a felderítést és megfigyelést is egyaránt. Ennek megalakulása tekinthető a magyar bűn-

² BODA-REGÉNYI 2019 p. 112-113

³ BODA-REGÉNYI 2019 p. 114-116

⁴ NYESTE 2016 p.30

ügyi felderítés elődjének. A felderítéssel, figyeléssel (későbbi detektívek) és elfogással foglalkozó nyomozók általában titkolták kilétüket. A bűnüldözési célú bizalmas és nyílt információszerezés szabályozására az 1890-es évek végén került sor, innentől pedig már konkrét rendelet szabályozta a bűnügyi nyomozás ismérveit és a nyomozati utasítás magyarázatát.” *A feladatellátás formái: figyelő, megelőző és felfedező tevékenység, a detektívfelügyelő önállóan nyomozást nem indíthat, megbízást nyomozásra rendszerint a bűnfenyítő osztály vezetője ad a detektívfelügyelőnek*”⁵

A detektívek munkáját segítették besúgók és bizalmi személyek egyaránt ugyanis a nyomozás nyílt jellegétől függetlenül elengedhetetlen volt a titkos előkészület.

2.1.1. 1896. évi XXXIII. törvénycikk a bűnvádi perrendtartásról

Az 1890-es évek végén megszületett az első jogszabály (1896. évi XXXIII. törvénycikk a bűnvádi perrendtartásról) amely a büntető (bűnvádi) eljárási cselekményeket és a bűnüldözési célú bizalmas és nyílt információszerezést szabályozta.⁶ Újdonsága a gyakorlatban megjelent legújabb része, a nyomozás volt. A mai értelemben vett nyomozás már sok dologban különbözik az akkori nyomozástól. A „Sárga Könyv” (Csemegi Károly által jegyzett 1872. évi „A törvényszékek illetékességéhez tartozó bűnvádi eljárás ideiglenes szabályozásáról) szabályai alapján a nyomozás a vizsgálóbíró feladata volt egészen az 1986.évi bűnvádi perrendtartásig, onnantól az ügyészség vette át az elrendelés és az irányítás feladatát. Kezdetben azonban személyesen nem láthatott el nyomozást (csak a későbbi 1921-es módosítás után). Ténylegesen így a rendőri hatóságok és a hatósági személyek láttak el nyomozati munkát. A rendőri hatóság cselekményei alakiséghez kötötten zajlottak, jegyzőkönyvet vettek fel, illetve a rendőri közeg tevékenységéről készítettek feljegyzést, jelentéseket. A lényeges nyomozati cselekményeket és a joghátránnyal járó intézkedéseket is csak a rendőri hatóságok végezhatték, a rendőri közegek (rendőr, csendőr, detektív, községi hajdú) nem. A nyomozás során hatáskörük azonban jóval korlátozottabb volt, mint az ügyészségé.

A bűnvádi perrendtartás gyakorlati kézikönyve szerint „azoknak az eljárási cselekményeknek a sorozatát, amelyeket a bűncselekmény tudomásulvételétől az ítélet végrehajtásáig fogantatítani kell, büntetőeljárásnak nevezzük”⁷ Előkészítő eljárásnak nevezték a nyomozást és a bírói

⁵ NYESTE-SZENDREI 2019 p. 33-34

⁶ DOBOS (2003)

⁷ MISKOLCZY – PINCZÉS (1937). p. 1018.

vizsgálatot, közbenső eljárásnak pedig a vád alá helyezést. A nyomozás célja kipuhatolni a cselekmény büntetendőségét és a gyanúsítottakat, valamint bűnjelek, bizonyítékok beszerzése.⁸ Puhatolni az olyan eseményeket kellett, amelyek a közrendre és a közbiztonságra nézve veszélyt jelentettek, tárgya mindig olyan adatok, amely a bűnjelek létezésére, tettes kilétére és tartózkodására irányultak. Ezek felderítésére alkalmazták az ún. „puhatoló eljárásokat”⁹ ahol sem a gyanúsított sem pedig mások nem szereztek tudomást a tevékenység végzéséről. Ez volt a nyomozás első része. Második részként a „megállapító eljárás” -ra került sor, aminek lényege abban mutatkozott meg, hogy a kipuhatolt adatokat megvizsgálták.

Az 1896. évi XXXIII. törvénycikk kötelezte a rendőri hatóságokat közegeket, hogy a tudomásukra jutott bűncselekményeket hivatalból kötelesek legyenek nyomozni és az ügyészségnél feljelenteni.

A bűncselekménnyel való tudomásszerzés tehát történhetett a már említett hivatali hatáskörben való észlelés, puhatolás és feljelentés alapján.¹⁰

A katonai hírszerzés területén is történtek változások; a kiegyezés után, 1872-ben megszületett a Felderítő-szolgálati utasítás, amely katonai hírszerző (felderítő) szolgálat megszervezésére és létrehozására irányult. *„Jelen „Felderítő-szolgálati utasítás” -nak nemcsak az a célja, hogy általánosságban terjessze a felderítő-szolgálattal kapcsolatos ismereteket és előre mozdítsa azok megértését, hanem az is, hogy biztosítsa ezen szolgálat lehető legegységesebb gyakorlását a császári és királyi hadseregben.”*¹¹

Ebben az időben tehát önálló hírszerző szerve a Magyar Királyságnak nem volt, hanem úgynevezett *birodalmi hírszerzés*¹² működött. A hírszerző feladatokat a katonai felderítés és elhárítás és a titkosrendőrség látta el. Ezek alapvetően olyan információk megismerésére irányultak, amelyek katonai jellegűek voltak. A 19. század végére a külföldön szolgálatot teljesítő katonadiplomáták mellett a hadtestparancsnokság is közreműködött az információszerzésben. A diplomáták képzését a „Keleti Akadémián”¹³ folytatták (később Császári és Királyi Konzuli Akadémiára változott meg a neve) ahonnan magasan képzett diplomáták kerültek ki. A 19. század közepe után a hírszerzés kizárólagos katonai jellege (kivételt képeznek a külügyminiszté-

⁸ 130.000/99. B. M. rendelet

⁹ NYESTE (2017) p. 155-161

¹⁰ 130.000/99. B.M. rendelet

¹¹ BODA-HAUZTINGER (2013) P.95

¹² PARÁDI (2017) p.93--99

¹³ SCHWARCZWÖLDER

rium szervei által irányított titkos információgyűjtésnek tekinthető hírszerzés, amelyek külpolitikai és diplomáciai információk megszerzésére irányultak) a már előbb említett detektívtestület létrejöttével elvesztette egyedüliségét, és a detektívtestület fokozatosan fejlődésnek indult.

Az Evidenzbureaut (vezérkar Nyilvántartó Irodája) is fokozatosan elkezdtek fejleszteni, külön alosztály foglalkozott az orosz, olasz és a többi ország katonai életének megfigyelésével. Az első világháború kitöréséig ez volt az Osztrák-Magyar Monarchia egyetlen felderítő szervezete. A háború kitörésekor 1918-ban a Nyilvántartó Iroda beleolvadt a Haderő Főparancsnokságba és annak hírszerző részlegévé vált, ezáltal jelentősége is csökkent.¹⁴ Az első világháború kezdetétől tehát a hadsereg-főparancsnokság hírszerző osztálya vette át a seregünkkel kapcsolatos hírszerző információkat.

Ezen időszak „sajátosságaihoz” kénytelenek voltak alkalmazkodni a katonai felderítés területén (is). Új módszereket vetettek be, ilyenek voltak például a postagalambok, de folyt elemző munka is, amely során a magasabb egységek hírszerző kémelhárító tisztjei végeztek részletes tanulmányozást az ellenség megszerzett iratain (okmányok, térképek). A felderítés mind a légi mind a vízi szintén megmutatkozott. Az eredetileg ellenséges csapatok megfigyelésére és felderítésére bevetett repülőgépek azonban később önvédelemre, majd a többi gép elleni harcra specializálódtak. A légi felderítés eszközei voltak még a léghajók és ballonok is.

Az állásháború kialakulásával szintén új módszerekkel találkozhatunk a katonai felderítés területén; árokmegfigyelők, gyalogsági és tüzér megfigyelők, tüzér hang- és fénymérők, távfényképezők, távbeszélő-lehallgatók¹⁵.

2.2. Magyar hírszerzés és elhárítás a második világháború végéig.

Az első világháborús vereség után Magyarország nem élvezhette teljesen függetlenségét ugyanis az állam intézményrendszerének felállítása meglehetősen nagy feladatnak ígérkezett. A minta természetesen az Osztrák-Magyar Monarchia volt. A hírszerzés és az elhárítás eddig közös ügyként létezett az Evidenzbüroban, ezért itt gyakorlatilag a semmiből kellett kiépíteni a magyar rendszerét. 1918-ban a Hadügyminisztériumban felállított 1. osztály kapta a hírszerzés és nyilvántartás feladatát. A Horthy Miklós altengernagy vezette Nemzeti Hadsereg hadművelési csoportján belül is létrejött egy hírszerző osztály. 1919-ben pedig a két osztály Egyesült

¹⁴ SZABÓ (2018).

¹⁵ BODA-REGÉNYI 2019 p. 105

Fővezérség II. csoportja néven. 1920-ban ez megszűnt és létrejött a Nyilvántartó Iroda. A trianoni békediktátum azonban tiltotta a vezérkari szervezet (beleértve a Nyilvántartó iroda) működését is, ezért rejtetten a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium foglalkozott ezzel.

Legfőbb feladata az ellenségként kezelt államok irányába fordított hírszerző tevékenység volt, valamint elkezdődtek a szélsőjobb szélsőbaloldali nézeteket valló politikai csoportokkal szembeni információgyűjtések is. 1938 után megszűnhetett ez a titkosság és nyíltan működhetett a Honvéd Vezérkar újonnan létrejött hírszerző és kémelhárító szervezete (2.vkf.)¹⁶ 1939-től a hírszerzés és az elhárítás taktikai szintű feladatait pedig a felderítő és elhárító osztályok végezték. A második világháború kitörésekor az összes felderítési adat a Nyilvántartó alosztályhoz érkezett be, amely a hírszerzés központját jelentette. A hírszerzés vezetését és irányítását pedig a központi offenzív alosztály képezte, ide került be a legtöbb információ a katonadiplomataktól.

2.2.1. A csendőrség nyomozó alakulatainak hírszerző tevékenysége

1928-ban alakult meg az első nyomozó osztály a csendőrségnél, később nyomozó alosztályok majd parancsnokságok kerültek felállításra. 1930-ra a csendőrségnek már országos hatáskörű bűnfelderítő-megelőző-üldöző szerve volt. A bűnüldözésbe beletartoztak az államrendészeti tevékenységek is. A csendőrök és a rendőrök között sokszor feszültség mutatkozott a két szerv hasznosságának kérdésében. Részben ennek is köszönhetően 1942-ben a csendőrség magasabb szintre emelte nyomozati munkásságát a Központi Nyomozó Parancsnokság létrehozásával, amelynek két területe volt; államrendészeti és bünyügyi.

2.2.2. A Magyar Királyi Határrendőrség hírszerző tevékenysége

1903-ban rendelkezett a belügyminisztérium a határrendőrség felállításáról. A magyar királyi határrendőrség csekély létszáma miatt ritkán folytatott egyedül munkát, segítségére volt a Magyar Királyi Csendőrség, honvédség és rendőrségek.¹⁷ Központban a kémkedés megakadályozása, illegális fegyver/lőszerkivitel csökkentése, valamint a kivitt és behozott fegyverek ellenőrzése volt, bűnügyekben ritkán nyomoztak. Állományát tekintve volt egy őrsvezető és annak beosztott ideiglenes minőségű határrendészeti detektívei.

¹⁶ BODA-REGÉNYI 2019 p. 102-105

¹⁷ PARÁDI (1993) p.21-50

2.2.3. Magyar Királyi Vámőrség

Megalakulásának éve 1921-ben volt, amikor az államhatár őrizete és az áruforgalom ellenőrzése ezzel a lépéssel egy szervezet irányítása alá került. A Magyar Királyi Pénzügyminisztériumhoz tartozott, azonban a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium is felügyeletet gyakorolt felette.

Nyílt feladata tehát javarészt a határőrizet volt, azonban voltak rejtett, speciális feladatai is, amelyek közé tartozott a katonai alakulatok elrejtése.¹⁸ Felderítő és hírszerző munkálatokkal azonban kevésbé foglalkoztak, így mind a szervezet mind az állomány felépítését nem fogom részletezni, de ajánlom a már fentebb lábjegyzetként megjelölt forrást a témában való ismeretek bővítéséhez.

2.2.4. Politikai nyomozó főcsoport

Az első világháború után a tömegmozgalmak jelen voltak az emberek mindennapjaiban, a Budapesti Főkapitányság Államrendészeti Osztály volt a felelős az ilyen típusú megmozdulások elhárításában. A kémek továbbra is problémát okoztak és egyre többen jelentek meg hazánkban, az ellenük folytatott küzdelmet egy külön politikai osztály folytatta a budapesti rendőrségen. Mindezek mellett működött egy detektívcsoporthoz, amelyet a későbbiekben „politikai nyomozó főcsoportnak” neveztek el, és a többi nyomozó főcsoportéhoz hasonlóan épült fel (lopási, betörő stb. főcsoport.).

1921-ben a főcsoportot újjászervezték és detektívekkel is bővítették a csoport állományát, az államrendészeti osztály alatt működő 3 csoportból álló szervezet alakult ki. Nyomozás abban az esetben kezdődött puhatolással és megfigyeléssel, ha bizalmas ügrről volt szó, valamint, ha névtelen feljelentés érkezett. A detektívek eljárásuk eredményességéről jelentéseket szerkesztettek ezután előadták a rendőrfogalmazás-karbéli előadónak, aki ezután kihallgatta az őrizetben lévőket és ha elegendő okot látott előzetes letartóztatásba helyezte. A fénykép és ujjlenyomat készítés pedig már itt is szerepet kapott.¹⁹

A Belügyminisztérium 1930-ban kiadott körrendelete a nyomozásokat a rendőrség politikai osztályainak, detektívcsoporthozainak és a csendőrség politikai nyomozó csoportjainak saját területeire felosztotta, erre az előzetes rivalizálás miatt volt szükség. Később a politikai jellegű nyomozások már teljesen elkülönültek és az 1942-ben létrehozott Államvédelmi Központ vette át a politikai jellegű nyomozások összehangolásának feladatát. A belpolitikai jellegű ügyekben

¹⁸ PARÁDI (2014)

¹⁹ VARGA (2009)

a belügyminisztériumnak, a kémelhárítással kapcsolatos ügyekben pedig a vezérkari főnöknek tartozott beszámolóval.²⁰

2.3. Bűnüldözési célú „titkos információgyűjtés” az 1950-es évektől a rendszerváltásig

A már korábban említett Bűnvádi Perrendtartásban leírt jogok és kötelezettségek mellett a rendőrség különböző titkos eszközöket és módszereket is alkalmazhatott a bűncselekmények megelőzése, felderítése és megszakítása érdekében. Ezek az eszközök és a ma is hatályos 2017. évi XC. tv a büntetőeljárásról-ban leírt leplezett eszközök között hasonlóságok találhatunk. Már ekkor megjelent számos olyan eszköz és mód, ami a mai napig is használatos.

A 3541/1956 minisztertanácsi határozat²¹ szerint ezek az eszközök a következők; ügynökök beszerzése (informátorok, lakástulajdonosok stb.) titkos nyilvántartás vezetése (bűnözők kapcsolatairól egymással). A módszerek között megtalálható volt a titkos házkutatás, titkos kihallgatás, iratok és ujjlenyomatok titkos lefényképezése. A Legfőbb Ügyészség felügyelte a Belügyminisztérium szerveinek munkáját, de az operatív tevékenységeket nem.²²

A „titkos információgyűjtés” szabályozása 1957-ben folytatódott, amikor megjelent az „Operatív hálózati munka alapelvei”, később pedig 1963-ban a belügyminiszter helyettesének parancsa; „A veszélyes bűnözők hatékonyabb nyílt és titkos ellenőrzése, a bűncselekmények megelőzése és a bűnözők nevelése érdekében.” 1965-ben pedig a „Rendőrség bűnügyi operatív felderítő munkájának szabályzata” részletesen kifejtette a bűnügyi operatív felderítés fogalmát, módjait (adatgyűjtés, feldolgozás) a felderítés céljait, forrásait, eszközeit. Valamint a felderítés befejezésére megadott alternatívák között találjuk a megelőző intézkedéseket, fegyelmi-társadalmi bírósági-szabálysértési útra terelést, vizsgálatra történő átadást és megszüntetést.²³ A már korábban említett szabályzat, amely a rendőrség bűnügyi operatív felderítő munkájáról szól a titkos információgyűjtés logikáját tekintve tulajdonképpen egészen 2018-ig (az új büntetőeljárás törvény hatályba lépéséig) működött, kiegészülve az ágazati törvényekkel.

Az 1/1975-ös Minisztertanács elnökhelyettesének utasítása a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés alapjaként az egyik legmagasabb szintű jogszabály volt, ami a titkos információgyűjtést szabályozta a rendszerváltásig.²⁴ Az utasítás szerint a Belügyminisztérium más felderítő szervei (bűnügyi rendőrség, határőrség felderítő szerve, Belbiztonsági Osztály) jogosultak titkos operatív eszközök és módszerek alkalmazására.

²⁰ NYESTE 2016 p. 68

²¹ NYESTE 2016 p.79

²² HORVÁTH – SOLT – ZANATHY – ZINNER (1992)

²³ 003/1965. (III.2) BM helyettesi parancs

²⁴ NYESTE-SZENDREI 2019 p. 38-39

Ebben az időszakban azonban a bűnüldözési célú információgyűjtés nem volt olyan jelentős, mint az állambiztonsági célú felderítés és nyomozás, és a szabályozásában sincs eltérés, illetve több lehetőség információszerzésre. Ezért a továbbiakban az állambiztonsági célú felderítést jellemzem.

1944-ben eltörölték a csendőrséget és az egységes államrendőrség létrejöttével hatásköre a közbiztonsági, az államrendészeti (politikai), igazgatásrendészeti, és a rendőri büntetőbíráskodás feladatokra különült. 1946 októberében pedig megalakult a Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztálya, belügyminiszteri irányítással. A rendőrhatalóságtól függetlenül látták el feladataikat. 1948-ban Államvédelmi Hatóság néven kiszélesített jogkörrel folytatta tovább tevékenységét. Az 1956-os forradalom és szabadságharc után feloszlatták és II. Politikai Nyomozó Főosztályként működött tovább az Országos-Rendőőr Főkapitányságon. A rendszerváltásig szinte változatlanul ez a rendszer és felosztás működött. Különböző főcsoportfőnökségek működtek, különböző feladatokkal a belügyminisztérium irányítása alatt.

Az állambiztonsági főcsoportfőnökséget (BM III.) a központi és a rendőr-főkapitányágok állambiztonsági szervei alkották.

Működött hírszerző, kémelhárító, belső reakció elhárító, katonai elhárító, operatív technikai és műszaki, állambiztonsági vizsgálati, operatív nyilvántartó, útlevel, elemző-értékelő, „K”-ellenőrzési, figyelő, környezettanulmányozó, operatív technikai lehallgató osztály, valamint a budapesti és megyei RFK-ok politikai osztályai, Főcsoportfőnökség Titkárság, Operatív Hír- és Akcióközpont (OHK).²⁵

A főcsoportfőnökség büntetőeljárást kezdeményezhetett, nyomozást folytathatott az állam elleni politikai jellegű bűncselekmények elkövetőivel kapcsolatban. Fő feladataihoz tartozott felderíteni hazánkkal szemben álló országok hírszerző és elhárító szerveit (terveiket, támadásuk irányát, eszközeiket, módszereiket) valamint ezekkel szemben akciókat szervezni. Továbbá az ideológiai, kulturális, egyházi területeken folyó ellenséges tevékenységet igyekeztek megakadályozni, valamint a korábbi politikai bűncselekmény miatt elítélt személyeket folyamatosan ellenőrizték. Az állam elleni bűntettekben pedig lefolytatták a nyomozást.²⁶

Az állambiztonsági feladatok során a megelőzésnek két fajtája volt; általános és konkrét. A konkrét megelőzés nyílt, titkos és leplezett módon volt végrehajtható azokkal szemben, akik érintettek a cselekményben. Az előzetes ellenőrzés és a bizalmas nyomozás keretében végrehajtott konkrét megelőzés fajtái a megelőzés, akadályozás, korlátozás, és operatív megszakítás

²⁵ 45/52-32/1972. (III.15) BM rend.

²⁶ 45/52-32/1972. (III.15) BM rend

volt.²⁷ Az általános megelőzéshez pedig a szignalizáció, propaganda, rezsim-és objektumvédelmi intézkedések tartoztak.

Felderítés során úgynevezett operatív adatgyűjtés és operatív feldolgozás elnevezésű eljárást végzett a rendőrség. Operatív adatgyűjtés során a bűnözéssel kapcsolatos adatok gyűjtése, ellenőrzése, valamint a büntett előkészületére utaló vagy azt megalapozó adatok gyűjtése történt. Operatív feldolgozás során pedig a gyanú megállapítása a fő cél. Amint az alapos gyanú megvan a bizonyításhoz és a teljes felderítéshez szükségesek azok az intézkedések, amelyek a megelőzést vagy a büntetőeljárás megindítását, annak lefolytatásához szükséges adatok megállapítását, bizonyítékként történő felhasználását biztosítják.²⁸

2.4. A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés fejlődése az 1990-es évek elejétől napjainkig

A rendszerváltás után jelentős változások következtek be az állam minden területén, nem kivétel ez alól a titkos információgyűjtés sem. A belügyminisztérium csoportfőnökségei lassan elkezdtek jogutód nélkül megszűnni (BM III/III. Belső reakció és szabotázselhárító csoportfőnöksége, valamint a III/1-es állambiztonsági vizsgálati osztály csoportfőnöksége) vagy átszerveződni és új elnevezést, feladatot kapni. (Az újonnan létrejött Nemzetbiztonsági Hivatalba szervezték be a BM III/IV. operatív technikai csoportfőnökséget és az alárendelt osztályokat)²⁹ A titkos információgyűjtés tevékenysége 1990-ig az állampolgárok számára nehezen hozzáférhető forrásokban volt szabályozva. A változás bekövetkeztével azonban nyilvánossá és elérhetővé vált mindenki számára minden olyan tevékenység, amely a rendészeti szervek titkos információgyűjtését, valamint a titkos felderítést végző nemzetbiztonsági szervek munkálatait jelentette.³⁰ Ezt a változást az 1990. évi X. törvény „a különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról.” szóló törvény jelentette. A törvény mind a rendőrség mind a nemzetbiztonsági szolgálatok számára kötelező jellegű lett.

Az 1.§ szerint „A Magyar Köztársaság szuverenitásának és alkotmányos rendjének védelme érdekében létrehozott titkosszolgálatok e törvényben meghatározottak szerint különleges titkosszolgálati eszközöket és módszereket (a továbbiakban: különleges eszközök) alkalmazhatnak.³¹ A törvény 6.§- leírja, hogy a „bűncselekmények megelőzése és felderítése érdekében a

²⁷ NYESTE-SZENDREI 2019 p. 40

²⁸ NYESTE-SZENDREI 2019 p.40

²⁹ BODA-REGÉNYI 2019 p. 197-198

³⁰ Solti (2020) p. 44-61

³¹ 1990. évi 10. tvr.

rendőrség bünyügyi szervei is alkalmazhatják.” Itt is már észrevehető, hogy a két területet igyekeznek elválasztani egymástól, és külön kategóriaként kezelni.

A törvény 3.§-ában szerepel, hogy azok minősülnek különleges eszköznek, amit az érintett tudta nélkül alkalmaztak, alkalmazása pedig csak akkor bír relevanciával, ha máshonnan nem szerezhető be az információ. Továbbá a magánlakás sérthetlenségéhez, magántitok, levéltitok és személyes adatok védelméhez fűződő jogát sérti. Ezek a mostani büntetőeljárás törvény leplezett eszközökről szóló részének is alapjait képezi.³² Hiányként határozható meg ugyanakkor, hogy ebben a törvényben nem sorolták fel tételesen, hogy mik is azok a különleges eszközök, de ehhez ajánlom Solti István Különleges eszközök a rendszerváltást követő időszakban című publicisztikáját, amely a többi hiány kérdéskörét is taglalja. A törvényben vannak olyan tevékenységek, amelyek az igazságügyi miniszter engedélyével folytathatók (technikai úton történő adatgyűjtés, postai küldemény ellenőrzése, magánlakásba történő titkos behatolás alkalmazása)³³ de a rendőrségnek is minimum 5 évnél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények megelőzése és felderítése érdekében volt megengedett ezen eszközök használata.³⁴

Az 1994-ben elfogadott XXXIV. törvény a rendőrségről, rögzítette mik az engedélyhez nem kötött, ügyészi és bírói engedélyes titkos információgyűjtés alternatíváit, valamint az eszközök közötti különbséget.³⁵ A titkos információgyűjtés feladatként pedig a bűncselekmény elkövetésének megelőzése, megakadályozása, felderítése, megszakítása, az elkövető kilétének megállapítása, elfogása, körözött személy felkutatása, tartózkodási helyének megállapítása, bizonyíték megszerzése és a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése kap elsődleges szerepet.³⁶

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban be.) új jogintézményeket vezetett be. A nyomozóhatóság egyéb adatszerző tevékenysége, valamint a titkos adatszerzés a bizonyítékok összegyűjtéséhez nagy segítséget jelentett, és a be. volt az első hazánkban, ami az ezekről szóló szabályozást leírta. A nyomozás előtt végzett felderítő munka eredménye, bizonyítékai pedig innentől felhasználhatóvá váltak.³⁷ A törvény megjelenésével a bűnüldözési célú titkos információgyűjtő tevékenységet csak a törvény keretein belül lehetett alkalmazni.

³² Be. 215.§

³³ 1990. évi 10. tvr.

³⁴ SOLTÍ (2020) p.44-61

³⁵ NOVÁK-NAGY (2016)

³⁶ Rtv. 63. § (1) bek.

³⁷ SZENDREI (2020)

A büntetőeljárás törvényünk 2017.06.13-án újabb alakításon esett át. A 2017-től történt változások közül szeretném kiemelni azt, amely dolgozatomból szempontjából relevanciával bír, a leplezett eszközöket. A Be. tulajdonképpen ezzel az összes olyan cselekményt szabályozása alá vonta, amely a bűncselekmény gyanúját feltételezi és amelynek érdekében felderítés és bizonyítás folyik.³⁸ Az egyéb úton történő titkos információgyűjtő tevékenységek pedig a rendészeti célú titkos és a nemzetbiztonsági célú információgyűjtés keretei között nyertek szabályozást.

³⁸ SZENDREI (2020)

3. A HÍRSZERZÉS NAPJAINKBAN

A hírszerzés minden olyan hatósági tevékenység, amelyet az érintett tudta nélkül végeznek és ami behatol magánszférába és személyiségi jogokat sért. Attól függően, hogy milyen jelzõt teszünk a hírszerzés elé onnan tudjuk megmondani, hogy nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységéről vagy a bűnüldöző szerv tevékenységéről beszélünk. A bűnüldözési célból végzett hírszerző tevékenységnek két fajtája van. A titkos információgyűjtés és a leplezett eszközök, amelyek alkalmazására a Nemzeti Adó -és Vámhivatal jogosult. A továbbiakban a leplezett eszközök általános alkalmazási szabályainak rendszerét és jogkörét jellemzem, valamint a titkos információgyűjtést, azonban mivel utóbbi dolgozatomban kutatottaktól eltér ezért annak a továbbiakban való részletesebb elemzésétől eltekintek.

Ez a rendszer, amely most szabályozza a tevékenységeket leplezett eszköz központú, sokkal inkább jelentősebb alkalmazása ezen eszközöknek, mint a titkos információgyűjtésnek.

3.1. Titkos információgyűjtés a Nemzeti Adó -és Vámhivatalnál

A rendészeti ágazati törvény alapján elrendelt titkos információgyűjtésről akkor beszélhetünk, ha konkrét bűncselekményre vonatkozó megelőző, vagy megakadályozó titkos információgyűjtést folytatnak. A rendészeti ágazati törvények közül, ami a dolgozatomban szempontjából releváns az a 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról ³⁹, (továbbiakban: NAV tv.). A NAV tv. részletesen felsorolja milyen engedéllyel és milyen eszközt használhat a bűnüldöző hatóság.

Bírói engedélyhez nem kötött:⁴⁰

- NAV-val titkosan együttműködő személy
- kilétét leplező pénzügyi nyomozó, fedett nyomozó
- nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló helyen történő információgyűjtés, megfigyelés
- személy helyettesítése pénzügyi nyomozóval
- elektronikus hírközlő eszközön vagy információs rendszeren folytatott kommunikáció tényének megállapításához vagy információs rendszer azonosításához szükséges adatokat megszerezhet

³⁹ NAV tv. IV.Fejezet

⁴⁰ NAV tv. 54. §

A NAV titkos információgyűjtésre feljogosított szervének vezetője az ügyészség jóváhagyásával átvehet adatot, valamint adatok szolgáltatását igényelheti.⁴¹

Vannak továbbá már külső (bírói engedélyhez) kötött eszközök:

- titkos kutatás
- hely titkos megfigyelése
- küldemény titkos megismerése
- lehallgatás
- információs rendszer titkos megfigyelése

Amint a bűncselekmény egyszerű gyanújának megállapítás lesz a cél már a Be. adja a további keretet, ugyanis ekkortól használható a leplezett eszközök intézménye. A továbbiakban a tisztán bűnüldözés célú, leplezett eszközökről lesz szó, amelyek a bűncselekmény felderítésére/megszakítására, az elkövető kilétének megállapítására/elfogására, bizonyítékok megszerzésére, illetve bűncselekményből származó vagyoni visszaszerzésére irányulnak.

3.2. A leplezett eszközök alkalmazásának általános szabályai

Az Országgyűlés 2017. június 13-án elfogadott új büntetőeljárási kódexe 2018. július 1-ével lépett hatályba, ezzel megtörtént a bűnügy hírszerzés rendszerének újjá szabályozása. A titkos adatszerzést felváltotta a leplezett eszközök alkalmazása, a titkos információgyűjtés pedig lényegében visszaszorult egy rendészeti, illetve bűnmegelőzés célú adatgyűjtési folyamattá. A koncepció az volt, hogy ha egy konkrét bűncselekménnyel kapcsolatos információ van akkor azt lehetőleg a büntetőeljárás kontrollja alatt szerezzék be.

A 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról nevesíti mindazt, ami a leplezett eszközök alkalmazásával összefüggésben van.

A leplezett eszközök alkalmazásának vizsgálatokor olyan alapvető jogok korlátozásával találkozhatunk, amelyek kiterjednek *a magánlakás sérthetetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez* és együtt képeznek olyan különleges eljárási tevékenységet, amelyhez nem kell az érintett hozzájárulása, a tudta nélkül végezhetik az erre feljogosított szervek ⁴².

Az erre feljogosított szerv az ügyészség, Rendőrség (Nemzeti Védelmi Szolgálat, Terrorrelhárítási Központ) valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal a Be. -ben meghatározott szabályok alapján alkalmazhatják a leplezett eszközöket. A Nemzet Védelmi Szolgálat nyomozásokat

⁴¹ NAV tv. 58.§

⁴² Be. 214§

nem folytat, ellenben van, hogy kezdeményez. Ilyen esetben felkérésre közreműködik a leplezett eszközök alkalmazásában is.⁴³

A következő fejezetben részletesebb kifejtést nyer, hogy hogyan történik az alkalmazás menete a NAV-nál.

Az általános szabályként nevesített hármas egységet képző szükségesség, arányosság, célszerűség biztosítja az alapját az egész alkalmazásnak. Szükségesség alatt a büntetőeljárás törvény azt nevezi mikor „*megalapozottan feltételezhető, hogy a megszerezni kívánt információ, illetve bizonyíték a büntetőeljárás céljának eléréséhez elengedhetetlenül szükséges és más módon nem szerezhető be*”⁴⁴ Arányosság amikor „*az eszközök használata nem jár az érintett vagy más személy alapvető jogának az elérendő bűnüldözési célhoz képest aránytalan korlátozásával*” célszerűségnél pedig valószínűsítik „*hogy az eszköz alkalmazása során bűncselekménnyel összefüggő információ illetve bizonyíték megszerzése fog megtörténni.*”⁴⁵

A leplezett eszközöket az előkészítő eljárás és a nyomozás során van lehetősége használni a hatáskörrel rendelkező ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak. Az előkészítő eljárás célja annak megállapítása, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll -e.⁴⁶ Ebből kifolyólag leplezett eszközöket is ezen cél elérése miatt lehet használni az ilyen eljárás során. A nyomozás során az alkalmazás lényegét a büntetőeljárás törvény tételesen felsorolja., *A bűncselekmény felderítése, bizonyítása, folyamatban lévő bűncselekmény megszakítása, az elkövető kilétének, tartózkodási helyének megállapítása, felkutatása és elfogása, illetve a bűncselekményből származó vagyon felderítése, illetve visszaszerzése érdekében lehet alkalmazni.*”⁴⁷ Ennél fogva felderítés és vizsgálat során pedig ezekben az esetekben használják.

Ezen két fő felhasználáson kívül a Be. lehetőséget teremt a perújítási nyomozás⁴⁸ valamint a bíróság jogerős ügydöntő határozatát követő vagyonkutatási eljárásban való alkalmazásra.⁴⁹

3.3. Az alkalmazás feletti kontroll összehasonlítása

A leplezett eszközöket engedély szerint három csoportra osztja fel a Be. Az első, vagyis a bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszközökhöz nem szükséges se bírói se ügyészi engedély azok szervén belül osztályvezető és főosztályvezető vagy igazgató, illetve szervezet-

⁴³ NVSZ

⁴⁴ Be. 214§ (5)

⁴⁵ Be. 214§ (5)

⁴⁶ Be. 340§

⁴⁷ Be. 356§

⁴⁸ Be. 214§

⁴⁹ Be. 820§ (2)

szerű helyettesének engedélyével használhatóak. Ezek korlátozzák legkevésbe az alapvető jogainkat, ezért is van efelett a „legkevesebb” kontroll. Szerven belül természetesen folyamatosan ellenőrzés alatt zajlik a használat folyamata.

Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök a következő csoport. Itt az alkalmazó szerv csak és kizárólag az ügyészség engedélyével kezdheti meg az eszközök használatát, kivéve amikor olyan késedelem esete merül fel, amely az elérni kívánt célt veszélyeztetné. Ilyenkor az alkalmazó szerv vezetőjének döntése alapján elkezdik az alkalmazást majd utólag teszi meg az utólagos engedélyezésre vonatkozó indítványát az ügyészség felé. Meg kell jelölni melyek voltak azok a feltételek, amelyek akadályozták azt, hogy az indítványt előzetesen megtegyék az ügyészség felé. El is lehet utasítani az indítványt, ha elkészt vagy ha utólag kiderül, hogy beszerezhető lett volna. Azonban, ha az ügyészség az utólagosan benyújtott indítvány elutasítja, bizonyítékként nem használható fel mindaz, amit az eszközök alkalmazásával nyertek, valamint azonnal meg is kell semmisíteni. Vannak olyan esetek amikor az ügyészség nyomoz, ilyenkor felette a kontrollt a felettes ügyészség látja el.⁵⁰

Az alapvető jogokat legsúlyosabban korlátozó bírói engedélyes leplezett eszközök felett az ellenőrzés joga a bíróságot illeti. A bírósághoz az indítványt az ügyészség nyújtja be, ezután pedig döntés születik az indítvány elutasításáról, részben való megadásáról vagy megadásáról.

Itt is előfordulhat a késedelemmel járó eset, amikor is az ügyészség dönthet a leplezett eszköz alkalmazásának megkezdéséről, de ezt legfeljebb százhusz órára engedélyezheti. Ezt követi az utólagos engedélyezés intézményrendszere, amely során hasonlóan az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközökhöz fel kell sorolni az okokat, amelyeket késleltették, illetve veszélyeztették volna az eljárást, valamint a bíróságnak is ugyanúgy, mint az ügyészségnek joga van elutasítani az indítvány beleértve az utólagos indítványt is.⁵¹

A Be. részletesen felsorolja mind a bírói mind az ügyészi engedélyes leplezett eszközöknél az indítvány kötelező tartalmi elemeit, az engedélyezésről szóló határozatba foglalt adatokat, valamint az alkalmazás közös szabályait, azonban én csak a főbb elemeket emeltem ki az előbbieken.

A leplezett eszközök előtt alkalmazott titkos információgyűjtésben is helye volt az ügyészi és a bírói ellenőrzésnek is ebben tehát nem térnek el a leplezett eszközök. Azonban a jogszabályt vizsgálva, valamint az interjúm során, amit a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Bűnügyi Főigazga-

⁵⁰ Be. 228§ - 230§

⁵¹ Be. 235§ - 242§

tóságának Központi Nyomozó Főosztályának Felderítési osztályán dolgozó felderítőkkal készítettem megtudtam, hogy sokban különbözött a 2018 előtti rendszer. A bírói engedélyes eszközknél nem volt szükséges az ügyész indítványának beszerzése. A titkos információgyűjtést tehát ilyen esetben rögtön a bíróságnál kellett előterjeszteni. A mostani engedélyezési eljárás emiatt jóval több időbe telik, mint az új Be. előtt.

4. NEMZETI ADÓ- ÉS VÁMHIVATAL, MINT BÜNÜLDÖZŐ HATÓSÁG

4.1. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal létrejötte

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal a 2010.évi CXCI. törvény (továbbiakban: NAV tv.) értelmében alakult meg, integrálva ezzel az Adó-és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalt és a Vám és Pénzügyőrséget. Jogállását tekintve Erdős Ákos által megfogalmazott mondatot idézem: „Államigazgatási és rendvédelmi feladatokat ellátó, a pénzügyminiszter által irányított, központi hivatalként működő költségvetési szerv.”⁵² Az Adó-és Vámhatóság központi és területi szervekre osztható, a központi szerveknél a Központi Irányítás és a Bünyügyi Főigazgatóság míg a területinél ennél jóval több szerv kap helyet. Oda tartoznak többek között a megyei (fővárosi) adó-és vámigazgatóságok, a Kiemelt Adó- és Vámigazgatóság, Repülőtéri Igazgatóság, Bevetési Igazgatóság, bünyügyi igazgatóságok, Szakértői Intézet, Informatikai Intézet, és a Gazdasági Ellátó Igazgatóság.⁵³

A már korábban említett Vám- és Pénzügyőrséget fontos megemlíteni ugyanis nekik volt először a szervezet múltját tekintve joguk 1996-tól, hogy a titkos felderítés (először még csak külső engedélyhez nem kötött) eszköztárát alkalmazhatták. 1998-tól pedig a bírói engedélyes eszközök alkalmazására is felhatalmazást nyertek. Ebben az évben az integráció másik résztvevője, az Adó-és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal is elkezdhetette a felderítést végezni, de 4 év múlva ezt alkotmányellenesnek ítélték ezért ezen a vonalon egy rövidebb időre meg is szűnt az ilyen jellegű tevékenység.⁵⁴ Ezek után az integrációig a rendőrség szervezetéhez tartozott a APEH nyomozóhatósága, Hetesy Zsolt vélekedése szerint ennek a döntésnek háttérében „az egyszerűsítés valamint a titkos felderítésre felhatalmazott szervezetek számának csökkenése húzódott”. Az összevonás után azonban nyomozóhatósági jogkört kapott az újonnan létrejött Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

4.2. A leplezett eszközök alkalmazásának menete

Az alkalmazás rendszerspecifikusságainak vizsgálatokor segítségemre volt egy a NAV Bünyügyi Főigazgatóság Bünyügyi Ellátó Főosztályán (továbbiakban: BEF) dolgozó hírszerző, valamint a Bünyügyi Főigazgatóság Központi Nyomozó Főosztályán főosztályvezető helyettese és a Felderítési Osztály vezetője, akik gyakorlati példákkal is kiegészítették a törvényt szöveget.

⁵² ERDŐS (2020) p. 36.

⁵³ 25/2020 (XII. 30.) PM rendelet

⁵⁴ HETESY (2011) p. 54

A Nemzeti Adó -és Vámhivatal, mint nyomozóhatóság jogosult a leplezett eszközök alkalmazására a büntetőeljárás törvény alapján. Azonban azt, hogy mely szervei jogosultak a használatra azt már a NAV tv tartalmazza. Azok alapján a NAV Bűnügyi Főigazgatósága, valamint a NAV nyomozóhatósági feladatait ellátó területi szervek.⁵⁵ A bírói vagy ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszközök alkalmazását a leplezett eszköz alkalmazására feljogosított nyomozó szervek arra felhatalmazott vezetője feljegyzés alapján engedélyezi.⁵⁶

Nagyon gyakran használt leplezett eszköz a rejtett figyelés, amelynek engedélyezésére a felderítő osztályvezetők jogosultak. Azokban az esetekben, amikor a felderítő szerv nem rendelkezik elég kapacitással vagy technikai ellátottsággal, fel tudja kérni a Bűnügyi Ellátó Főosztály figyelő osztályát vagy a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat (továbbiakban: NBSZ) figyelési részlegét a feladat végrehajtására. Ennek eldöntése minden esetben a felkérő nyomozó szerv feladata és felelőssége. Kicsit más a helyzet például GPS helymeghatározó eszköz elhelyezése esetén, amellyel egyelőre csak az NBSZ és a BEF rendelkezik, itt a feladat végrehajtása minden esetben e szervekre marad.

Speciális terület a fedőokmányok felhasználása, erre minden leplezett eszköz alkalmazására feljogosított nyomozó szerv tagja jogosult, azonban az okmány beszerzése, a használatra való kioktatása a BEF feladata.

Egyes külső engedélyhez kötött eszközök alkalmazása megköveteli több szerv együttes és hatékony munkavégzését. Ezekben az esetekben az alkalmazás technikai- szakmai hátterét a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat adja, a kivitelezéshez szükséges biztosítást és háttérmunkát a BEF végzi, a keletkezett információk feldolgozása pedig a nyomozó szerv feladata.

4.3. A Bűnügyi Főigazgatóság felépítése

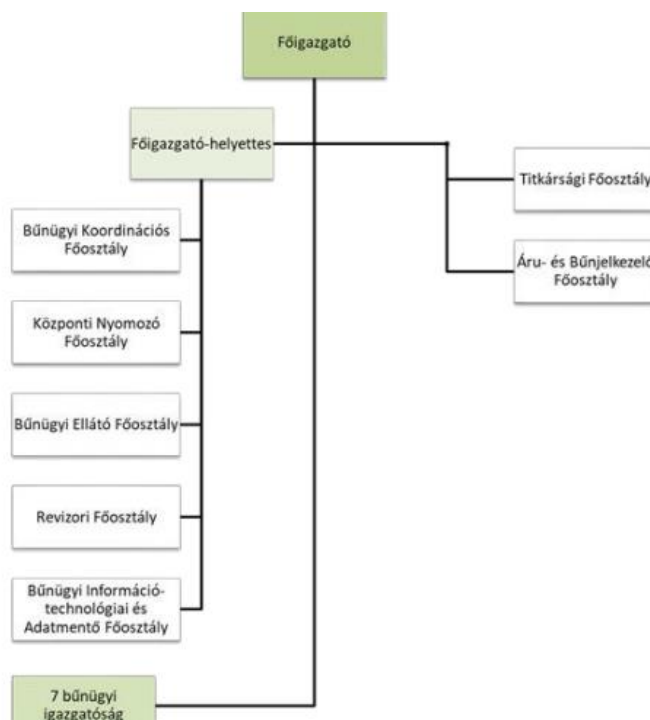
A NAV számos feladata közül (adóigazgatási, rendészeti, jövedéki igazgatási, vám igazgatási, egyéb igazgatási) szeretném kiemelni a bűnügyi feladatokat.

Ezeknél a feladatoknál összpontosul a bűncselekmények megelőzése, felderítése, megszakítása és nyomozása. Jellemzően adókkal, vámokkal, jövedékekkel kapcsolatos bűncselekményekről beszélhetünk. Ezekért pedig a Bűnügyi Főigazgatóság felel. A BF a területi bűnügyi igazgatóságok felett rendelkezik. (a területi igazgatóságok a következő oldalon kaptak felsorolást) A BF munkáját pedig a NAV bűnüldözési és nyomozóhatósági feladatai ellátásáért felelős szakmai helyettese ellenőrzi. Nem véletlen tehát, hogy a kutatásom fő irányvonalát tartalmazó Be.ben

⁵⁵ Nav tv. 51.§ (4)

⁵⁶ [100/2018 (VI.8.) Korm.rendelet]

nevesített feladatokra is hatáskörrel rendelkeznek. A következő ábra a Főigazgatóság felépítését mutatja be az előbb említett okokból kifolyólag.

1. ábra: NAV Bűnügyi Főigazgatóság szervezeti felépítése

(Forrás: [⁵⁷])

Közép-magyarországi	Észak-alföldi	Észak-magyarországi	Dél-alföldi	Dél-dunántúli	Közép-dunántúli	Nyugat-dunántúli
---------------------	---------------	---------------------	-------------	---------------	-----------------	------------------

2. ábra: NAV regionális Bűnügyi Igazgatóságai

(Forrás: [⁵⁸] alapján saját szerkesztés)

⁵⁷ 25/2020 (XII. 30.) PM rendelet

⁵⁸ 25/20 (XII. 30) PM rendelet

5. A LEPLEZETT ESZKÖZÖK ÉS AZ ALKALMAZÁSUKKAL ÖSSZEFÜGGŐ VÉLEMÉNY FELDERÍTŐI ÉS HÍRSZERZŐI SZEMMEL

Ehhez a fejezethez részben a Be. részben pedig az interjúim szerinti koncepció által szeretnék egy betekintést kapni ugyanakkor nyújtani is a leplezett eszközökről. Fontosnak tartom, hogy ne pusztán a törvényben nevesített szabályozás mentén jellemezzem az eszközöket, hanem a gyakorlati oldal megközelítésére, észrevételeire támaszkodva egy egységes képet adjak róluk. A jogszabályi oldal azért elengedhetetlen mert az adja meg a keretet ezen eszközök alkalmazásának és felhasználhatóságának a gyakorlati oldal pedig már észrevételeim megfogalmazásához szükséges. Olyan irányvonal mentén fogok haladni, ahol tehát elsőként a jogszabályból megtudható információkkal jellemzem az eszközöket utána pedig a hírszerző vagy épp a felderítők által megtudott információkkal a gyakorlati oldalról közelítem meg ugyanazt az eszközt. A továbbiakban amikor a „hírszerző” vagy a „felderítők” után szöveget olvasnak az az általam elkészített interjú szövegét tartalmazza. A felderítők beosztása szolgálati helye a következő részben pontos meghatározással szerepel.

5.1. A bírói és ügyési engedélyhez nem kötött leplezett eszközök

Ezen eszközök -ahogy nevükben is szerepel- használatához nem szükséges se ügyési se bírói engedély. Ebből is látszik, hogy itt sérülnek legkevésbé az emberek alapvető jogai. Bírói és ügyési engedélyhez nem kötött leplezett eszköz alkalmazását a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv (a továbbiakban: alkalmazó szerv) arra felhatalmazott vezetője alkalmazási terv alapján rendeli el, amelyről feljegyzést készít.⁵⁹ Vannak azonban olyan kivételek amikor nincs szükség alkalmazási tervre, csupán feljegyzéssel rendeli el az arra felhatalmazott vezető, ez pedig a bűncselekményre vonatkozó információ gyűjtése és ellenőrzése.

Alkalmazásának-ellentétben a többivel- nincs előre meghatározott időintervalluma, amely megszabná a használatát.

Az eszközök a következők:

- titkosan együttműködő személy
- az eljárás céljának titokban tartásával történő információgyűjtés, ellenőrzés
- csapda alkalmazása
- sértett vagy más személy helyettesítése
- rejtett figyelés
- megtévesztő információ közlése „*dezinformáció*”

⁵⁹ Be. 243§

- elektronikus hírközlő eszköz vagy, információs rendszer azonosításhoz, hollétének megállapításához szükséges adatok titokban technikai eszközzel való megszerzése „*elektronikus felderítés*”

A titkosan együttműködő személy, alkalmazásakor a bűncselekményre vonatkozó információk megszerzése a cél. Ilyen személyt igénybe vehetnek a rejtett figyeléshez, a dezinformációk közléséhez, információgyűjtéshez, valamint a későbbiekben leírt ügyészi engedélyes álvásárláshoz is.

Hírszerző: Ez az eszköz elő szokott fordulni, általában információgyűjtéshez alkalmazzuk, valamint megtévesztő információ közléséhez. Az álvásárlás nem sokszor alkalmazott leplezett eszköz ezért ahhoz nem is szoktuk felhasználni.

Az információgyűjtés jellegzetessége abban mutatkozik meg, hogy egy adatgyűjtési folyamat során alkalmazandó. Az ezt végző személy titkolja, hogy mi az eljárás valódi célja⁶⁰, ezt is végezheti titkosan együttműködő.

Hírszerző: Gyakori ennél az eszköznél, hogy rendőrnek „adjuk ki” magunkat. Úgy kell elképzelni, hogy ott ülök a rendőrséggel a rendőrökkel mondjuk egy tanúkihallgatáson, de a tanú nyilván nem tudja, hogy én rendőr vagyok így viszont olyan információk birtokába is kerülhetek, amit nekem, mint NAV állományában dolgozónak nem valószínű, hogy tudomásomra hozná az elkövető.

A bűnügyi csapda lényege, hogy a bűncselekményt megszakítsák, vagy az elkövetőt beazonosítsák⁶¹. Mindenképp fontos megjegyezni, hogy nem a köznapi értelemben vett csapdát jelenti, amivel fizikai sérülést lehet okozni, hanem például egy nyomcsapda, vegyszeres csapda, tárgy-csapda vagy épp elektronikus csapda. Ezt az eszközt előkészítő eljárás során nem alkalmazhatják.

Hírszerző: Nagyon ritka szinte nem is alkalmazzuk, inkább csak a rendőrségen.

⁶⁰ Be. 215§ (2)

⁶¹ Be. 215§ (3)

A következő a sértett vagy más személy helyettesítése. ⁶²Ezen eszköz alkalmazása során tulajdonképpen egy helyettesítési folyamat megy végbe. A bűnügyi csapdához hasonlóan a bűncselekmény megszakítása, elkövető beazonosítása a lényeg, de ezek kiegészítésére szolgál a sértett vagy más személy életének és testi épségének megóvása. ⁶³ Utóbbiak céljából történik nagyobb részben az alkalmazás. Ugyanakkor előkészítő eljárásban ez sem alkalmazható.

Hírszerző: Ezt sem szoktuk alkalmazni abból a sajátosságból fakadóan, hogy a költségvetési csalás bűncselekmény sértettje az állam ettől kezdve a sértett helyettesítése okafogyottá válik.

Rejtett figyelés alkalmával a törvény különböző feltételek meghatározásával konkretizálja kikre/mikre irányulhat a figyelés. Ezek részletes ismertetésétől eltérnek, de a lap alján megtalálható forrásban tételesen fel vannak sorolva.

A megfigyelés egy tartalmilag titkos tevékenység, amely közterületen történik. Ide tartozik egy speciális a Be-ben nem nevesített eszköz is, amely az ellenőrzött szállítás. Ellenőrzött szállítás alatt azt kell érteni amikor egy olyan tárgyat- aminek birtoklása más önmagában törvénybe ütközik- szállítanak országhatárokon keresztül. Az adott ország pedig lemond a büntetőjogi igényük érvényesítéséről egy későbbi nagyobb felderítés igénye miatt. Ez a nemzetközi bűnügyi együttműködés alkalmával történik, amikor is bűncselekmény gyanús szállítmányt követnek titokban, írja Nyeste Péter a Speciális nyomozási tevékenységek az Európai Unióban című publicisztikájában.

Felderítők: kevesen vannak hozzá a felderítők, egy jó figyelő csoportnak a létszámát most már a Központi Nyomozó Főosztály ki tudja adni, de az ország többi pontján nem tudják kiadni a minimális létszámot. Vannak olyan speciális ügyek amikor 4-5 autónak minimum kint kell lenni és ezt nem mindenhol tudják garantálni. Vidéken ezért ezt általában úgy oldják meg, hogy 3 egymás melletti megyében lévő felderítőket az adott megyére összehívják és akkor egy ügyön dolgoznak. A figyelésben az a hátulütő, hogy borzalmasan hosszú tud lenni. A Központi Nyomozó Főosztálynál akadnak olyan helyzetek is, amikor Záhonyban kell figyelni, oda az út is 3 óra, egy napot figyelünk megint hazaút után a túlórárt le kellene csúsztatni és nem beszélve arról, hogy ki is kell pihenni. Tehát 1 munkanap elvisz 3 napot és addig a többi ügyel nem haladunk. NAV tulajdonában lévő gépjárművel hajtja végre, vagy szakszolgálat.

⁶² Be. 215§ (4)

⁶³ Be. 215§ (4)

Megtévesztő információ közlésének fő célja, hogy egy nem releváns, megtévesztő információ birtokába jusson az, akivel szemben ezt alkalmazzák. Fontos, hogy az információ forrása ne legyen megismerhető, azt titkolják az eszköz felhasználására jogosultak. természetesen vannak kritériumok, amik betartása nélkül az eszköz nem alkalmazható, ezeket a Be. felsorolja. Ilyen például, hogy a tanúkihallgatás, terhelt kihallgatása és bizonyítási eljárás során nem alkalmazható, nem valósíthat meg felbujtásra való felhívást és nem tartalmazhat a törvénnyel össze nem egyeztethető ígéretet.⁶⁴ Előkészítő eljárás során nem alkalmazható.

Hírszerző: Megtévesztő információ közlése is egy relevanciával bíró eszköz nálunk, ennek természetesen nagyon sok olyan kritériuma van. Vannak olyan esetek amikor jobb, ha inkább egy férfi megy oda és közli a megtévesztő adatokat és van, hogy egy női kollegával jobban járunk. Ügye válogatja. Hatásos eszköznek bizonyul csak nagyon érzékeny terület is egyben ugyanis mindig meg kell tervezni mit és hogyan szeretnénk közölni.

Az elektronikus felderítés egy 2021-től hatályos új eszköz, amely lényege, hogy az alkalmazásra feljogosított szerv „a bizonyítás érdekében elektronikus hírközlő hálózat vagy eszköz útján, illetve információs rendszeren folytatott kommunikáció tényének megállapításához, az elektronikus hírközlő eszköz vagy információs rendszer azonosításához, hollétének megállapításához szükséges adatokat titokban technikai eszközzel megszerezheti”⁶⁵

Hírszerző: Nem sokat dolgoztunk még ezzel az eszközzel mivel több mint fél éve vezették csak be, de mindenképpen arra a célra is szolgál, hogy a modern korral, a ti generációtokkal felvegye a harcot.

5.2. Ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök

Az eszközök következő csoportjának használatához már külső engedély, ügyészi engedély szükséges. Meghatározott időintervallum keretein belül (72 óra) kell az ügyészségnek eldönteni, hogy engedélyezi -e az adott eszköz használatát. ⁶⁶Az ügyészségre ez a „kérelem” indítvány alapján kerül be, amelyet a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervnek vezetője küldd meg. Természetesen, ha emiatt késedelemmel járna, veszélyeztetné az eljárást akkor utólagos engedélyezésre is lehetőséget nyújt a Be.

Az eszközök pedig a következők:

- fizetési műveletek megfigyelése

⁶⁴ Be 215. § (8)

⁶⁵ Be. 215 § (9)

⁶⁶ Be 228. § (1)

- a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése
- hozzájárulással alkalmazott megfigyelés
- álvásárlás
- fedett nyomozó
- fedőokirat, fedőintézmény és fedőadat felhasználása

A fizetési műveletek megfigyelése a pénzügyi szolgáltatási vagy kiegészítő pénzügyi szolgáltatási feladatokat ellátó szervek felé nyújt egy olyan kötelezettséget, amelyben arra kérheti (a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervek, az ügyészség engedélyével), hogy adatokat tároljon az adott személy fizetési műveleteiről.⁶⁷ Valamint a fizetési műveletek felfüggesztésére is lehetőséget teremt.

Felderítők: Jó lenne az, ha a bankoknak úgy lenne kiépítve a rendszere, mint ahogy most nincs kiépítve. A költségvetési csalásoknál általában, akik készpénz felvevők vagy bankszámlákat nyitnak folyamatosan, tehát a bankkal közvetlen kapcsolatban vannak azoknak van ott kapcsolatuk. Amint mi a felderítésről beküldjük a pénzügyi műveletek megfigyelését, akkor ott általában az ügyintéző tudomást szerez róla. Mi ezt nem szeretnénk ezért ez egy ritkán alkalmazott eszköz mert nagy a lepleződés veszélye. A másik eset amikor a bankautomatából vesz le valaki pénzt, itt van lehetőségünk előre lépni mivel nincs banki alkalmazotti művelet.

Büntetőjogi felelősség elkerülésének kilátásba helyezéséről beszélhetünk, ha létrejön egy megállapodás az elkövető és az ügyészség között. Természetesen számos kritériuma van ezen egyezés létrejöttének, ugyanis korán sem mindegy, hogy milyen bűncselekményt követett el az adott személy. Amint a nemzetbiztonsági/ bűnüldözési érdek jelentősebb, mint az, hogy az elkövetőt büntetőjogi felelősségre tudják vonni és amennyiben az elkövető az ügy, illetve más büntetőügy felderítésével és bizonyításával összefüggő információkat bocsát rendelkezésre létre jöhet a megállapodás.⁶⁸ Nem beszélhetünk megállapodásról, és nem is jöhet létre megállapodás amennyiben az elkövető emberi életet oltott ki, fogyatékoságot vagy maradandó egészségromlást okozott és azért van folyamatban ellene büntetőeljárás. Előkészítő eljárásban nem alkalmazható.

⁶⁷ Be 216. § (1)

⁶⁸ Be.219. § (1)

Felderítők: Egyre gyakoribbak az alkuk. Országosan is egy jó felület, jól működik persze ha az ügyészség a saját oldaláról is megtesz mindent a jól működés elősegítéséhez. Ezekben a nagyobb ügyekben már vannak azok a büntetési tételek, amiknél érdemes elgondolkodni, hogy inkább alkudozok a hatósággal, de nem ülök le 10-15 évet. Úgy látom szerencsére, hogy ez egy egyre jobban működő folyamat lesz.

A következő eszköz a hozzájárulással alkalmazott megfigyelés. Ezt a sértett hozzájárulásával lehet alkalmazni ⁶⁹. Fel vannak sorolva továbbá azok a meghatározott esetek, amelyek bekövetkeztével ad lehetőséget a Be. az alkalmazásra. Ilyen példaként nevesíti a törvény 220§ a.) és b.) része a kapcsolati erőszakkal, zaklatással, uzsora-bűncselekménnyel vagy fenyegetettséggel megvalósuló bűncselekményeket. Továbbá az előkészítő eljárás során nem bír alkalmazhatósági jogkörrel.

Felderítők: Nálunk ez egyáltalán nem jellemző, inkább a rendőrség szokta alkalmazni, mivel jellegéből adódóan a zsarolásos fenyegetettséggel megvalósuló bűncselekményeknél szokás ezt alkalmazni, ahol van áldozat.

Az álvásárlás nem érvényesül önmagában, azt mindig fedett nyomozó, titkosan együttműködő személy vagy a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja végzi.⁷⁰ Előkészítő eljárásban csak mintavásárlás alkalmazható.⁷¹

Felderítők: Előfordul de nagyon ritka azért ismert költségvetési csalás során nincs sok lehetőségünk mit venni. Jövedéki termékekkel kapcsolatos bűncselekményeknél több lehetőség van az alkalmazásra például cigaretta vásárlás.

A fedett nyomozó fogalmának meghatározásához 3 ismerv megléte szükséges; „: 1. az adott személynek valamely leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervhez kell tartoznia; 2. a szervhez tartozását, illetve kilétét tartósan kell lepleznie; 3. kifejezetten fedett nyomozóként kell foglalkoztatnia őt annak a szervnek, amelyhez tartozik.”⁷²

Az ilyen személyek alkalmazásának típusait mutatja be Nyeste Péter a Leplezett eszközök hatékonysága című írásában, amely alapján beszélhetünk *általános/szisztematikus*, álvásárlás tí-

⁶⁹ Be.220. § (1)

⁷⁰ PAPP (2019)

⁷¹ Be. 341§

⁷² MÉSZÁROS (2019) p. 100.

pusú műveletek, valamint a *hosszabb, bünszervezetekbe való beépülésről*. Az általános esetekhez tartozik az információ gyűjtése, továbbítása egy bűncselekmény felderítéséhez szükséges módon.

Felderítők: Nem vagyunk felkészülve olyan fedett nyomozókból, akik ebben a pénzügyi szférában a mi elkövetői köreinkbe tudnának beilleszkedni és mozogni. Ide adószakértők, könyvelők akár jogi szaktudással rendelkező emberek kellenek, akik ezeket a bünszervezeteket meg tudnák állítani. Annyira speciálisan felkészített fedett nyomozók kellenek, ami majd 10 év múlva elképzelhető, de hozzá tennénk, hogy a költségvetési csalásban igen nehéz is. Közvetlen információt tud szerezni lehallgatás nélkül, de az életének ezen szakasza amikor kvázi beépül egy szervezetbe az sok ideig is eltarthat, és az óriási pszichés teher.

Az álvásárláshoz hozzá tartozik még a rejtett figyelés és a valótlan vagy megtévesztő információ közlése. A harmadik csoport pedig a terrorizmust, és ahhoz tartozó csoportokkal való együttműködést, esetleges terrorcselekmény végrehajtásában való segítségnyújtást (de a fedett nyomozó más életét nem olthatja ki, valamint testi épségét se veszélyeztetheti) és ehhez hasonló bünszervezetekbe való beépülést jelenti.

Amennyiben az eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja az előbbieken említett ügyési engedélyes eszközöket alkalmazza a Be.227§ jogosultságot ad arra, hogy hamis közokiratot állítson elő és használjon (*fedőokirat*), vagy ha szükséges szervezet létrehozását is engedélyezi (*fedőintézmény*), valamint valótlan adatot jegyeztethet be (*fedőadat*).

Felderítők: Ezt módosítanánk abban, hogy a Be. szerint a felhasználásuk után azonnal meg kell semmisíteni azonban ez a gyakorlatban nem így működik. A szakszolgálat kiállít nekünk fedőokmányt, fedőrendszámokat például és azt egyszeri használat után nem töröljük azonnal ugyanis a szakszolgálat se bírná ezt a fajta terhelést, ha folyamatosan új és új fedőintézmény fedőokirat vagy fedőadat kibocsájtását kellene véghez vinniük. Nálunk nem túl gyakori a fedőintézmény használata, használjuk, de minimális szinten. Személy szerint egy székhelyszolgáltatóként üzemelő fedőintézményt tudnék elképzelni, ami odacsábítja azt, aki székhelyet akar fiktív cégének. Ezen kívül a fedőokirat, fedőadat sokkal többször alkalmazott eszköz.

5.3. Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök

Főszabályként emelem ki, hogy az ide tartozó tevékenységek kizárólag akkor alkalmazhatók a Be. szabályozása szerint, ha 5 év vagy attól nagyobb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos

bűncselekmény esete áll fent, valamint, ha 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény követték el, de üzletszerűen vagy bünszövetségben. A törvény felsorolja továbbá azon bűncselekmények eseteit, amely során szintén a bírói engedélyes leplezett eszközök alkalmazására kerül sor, ilyen például a prostitúcióval, kábítószerrel, orvvadászattal, választással, népszavazással kapcsolatos.⁷³ A felderítők elmondása alapján ők az összes bírói engedélyhez kötött leplezett eszközt többször alkalmazzák, mint az ügyészt a specifikusság jellegéből adódóan. Ugyanakkor elengedhetetlen megjegyezni, hogy a bírói engedélyes leplezett eszközök közül az információs rendszer titkos megfigyelése, a küldemény titkos megismerése és a lehallgatás alkalmazásánál a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatot kell felkeresni az alkalmazás végrehajtására.⁷⁴

Alkalmazható eszközök:

- információs rendszer titkos megfigyelése
- titkos kutatás
- hely titkos megfigyelése
- küldemény titkos megismerése
- lehallgatás

Információs rendszer titkos megfigyelése során az ilyen rendszerekben kezelt adatokat az alkalmazásra feljogosított szerv megismerheti, valamint technikai eszközzel rögzítheti. A technikai eszközt lakásban, egyéb helyiségben, bekerített helyen, járműben és az érintett személy használatában lévő tárgyba is elhelyezhető (például egy mobiltelefonba).⁷⁵ Már ezen eszköz jellemzése során is beigazolódik, hogy ezek sértik legjobban az emberek alapvető jogait.

Felderítők: Az információs rendszerek fejlődése miatt ezt az eszközt a lehallgatással egyszerre engedélyeztetjük, egyszerre használjuk. Amikor van lehetőségünk hozzájutni a telefonon lévő adatokhoz akkor a lehallgatást is alkalmazzuk rá, anélkül önmagában nem nagyon fordul elő.

Titkos kutatást is az előbbieken leírtakban lehet végrehajtani, ezeket is ugyanúgy nevesíti a Be annyi különbséggel, hogy itt át is kutatják őket.

Felderítők: Nem túl sűrűn kerül sor erre, mert rendkívül nehéz a jól történő megszervezése, végrehajtása. Az első ötlettől a megvalósításig fél év telik el, és a gyakorlati részéhez legalább három szervezet hozzá állása szükséges. A NAV lesz a megrendelő a szakszolgálat lesz a zárnyitó vagy az egyéb technikát biztosító és a rendőröket szoktuk bevonni. Nem túl gyakori, de

⁷³ Be. 234§

⁷⁴ [100/2018. (VI.8.) Korm.rendelet]

⁷⁵ Be. 232§

az egyik leghatékonyabb módszer is. Ahányszor csináltuk mindig hasznos volt, rengeteg információ adat kerül birtokunkba, de sok idő amíg megtaláljuk azt a helyszínt, amit tényleg érdemes kutatni. Gyakran össze szoktuk vonni a hely titkos megfigyelésével.

A hely titkos megfigyelésének is ugyanezek az alternatívái, de a megfigyelés során az adott eszközt lehetőség van ott is hagyni, elhelyezni a megfigyelés időtartamára.

Felderítők: Ezt az eszköz tehát gyakran összevonásra kerül a titkos kutatással, ha bemegyünk valahova kutatni akkor általában már ott is hagyunk olyan eszközöket, amelyek nekünk hangot, képet, adatokat szolgáltatnak.

Postai küldemény, valamint egyéb zárt küldemény felbontására, megismerésére, ellenőrzésére és rögzítésére ad lehetőséget a következő bírói engedélyes leplezett eszköz a küldemény titkos megismerése során.

Felderítők: Mostanában elég ritka, úgy is fogalmazhatunk, hogy számunkra megszűnt. A cigaretta csempészek taktikája, hogy mindenféle csomagokba feladják a cigarettájukat mondjuk Angliába és a futárokkal kiküldetésre kerülnek. Itt van értelme felbontani a csomagokat, de a 21. század sajátosságaihoz tartozik az is, hogy az emberek már inkább telekommunikációs eszközökkel beszélgetnek ezért nem annyira írnak már kézzel egymásnak leveleket.

A lehallgatás az utolsó eszköz, amikor is az információs rendszeren folytatott kommunikációt ismeri meg és rögzíti az alkalmazásra feljogosított szerv tagja.⁷⁶

Felderítők: Mindennapos. Nem feltétlenül a bizonyítékszerzésre terjed ki, egy lehallgatásból az összes információ szükséges nekünk. Egy fiktív példán keresztül szemléltetve, ha egy bűnöző beszél nem is az üzleti dolgairól a feleségével csak pusztán arról, hogy később jön haza délután akkor az nekünk már egy lényeges információ. Hiába nem tudjuk azt, hogy kivel találkozik, hol találkozik, de erre már lehet alapozni akkor egy megfigyelést, onnan egyéb ismereteket szerezni. A lehallgatásból nagyon sok olyan egyéb információ kinyerhető, ami tudja támogatni a felderítést. Maga a hanganyag az kevés esetben bizonyíték. A probléma az, hogy amikor elkezdtek rájönni az elkövetők, hogy lehallgatja őket a hatóság elkezdtek kód szavakban beszélni, majd mióta egyre több titkosított kommunikációra alkalmas applikáció van ezeket kezdték el használni. Természetesen ezeket is külön telefonokon. Itt az a kihívásunk igazából, hogy ilyen esetben a lehallgatás helyett más alternatívákat találjunk, ki kell gondolni, hogy hogyan tudunk

⁷⁶ Be.232§ (5)

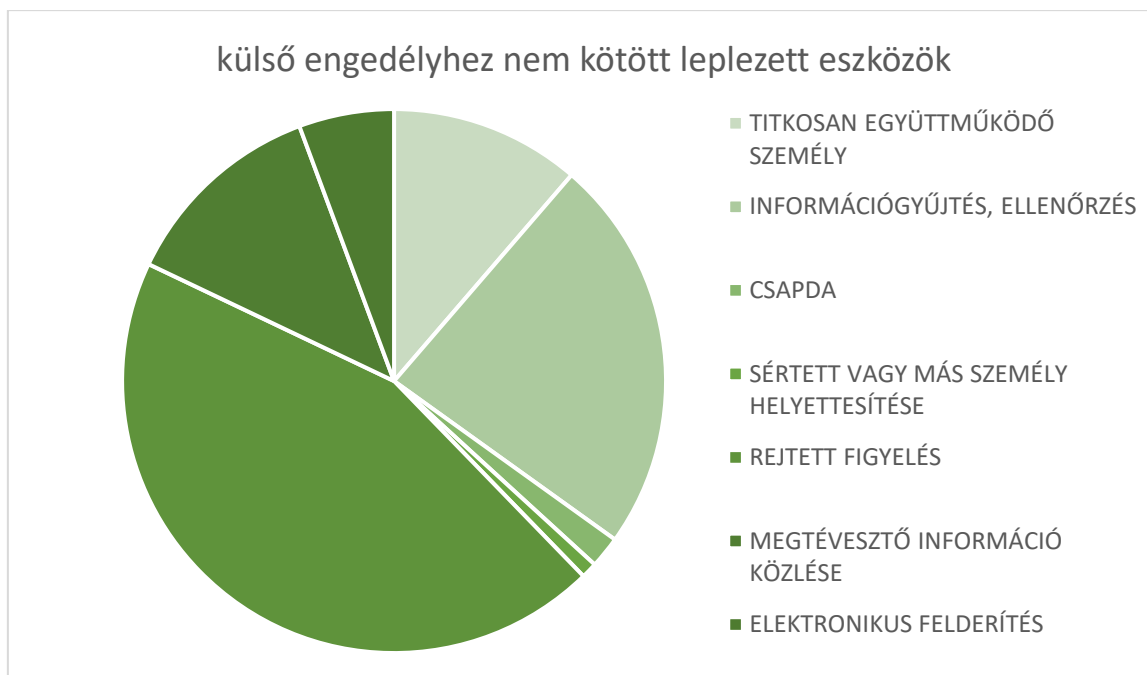
egy-egy elkövetőhöz közel férkőzni és megtudni róla információkat anélkül, hogy ez neki feltűnést okozzon.

5.4. Az eszközökkel kapcsolatos összegzés

A leplezett eszközök előbbiekben történő részletes ismertetése az interjúkkal kiegészítve egy reális képet nyújt az alkalmazás gyakoriságáról és rendszerspecifikus használatáról. A személyes beszélgetés alkalmával elhangzottakra hivatkozva szerkesztettem meg a diagrammokat melynek célja, hogy szemléltessem az eszközök alkalmazásának gyakorisága közötti differenciákat.

Természetesen ezek az adatok korán sem annyira pontosak, mint amely a Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Koordinációs Főosztály birtokába van, de ezek minősített kezelése miatt nincsenek tudomásomra hozva. Szemléltetésképpen ezek nem pontos adatok csak arányaiban mutatják, és így a laikus szem számára is egyértelművé válik, hogy milyen számban vannak alkalmazva a leplezett eszközök. Mivel interjúmat a Bűnügyi Főigazgatóság Központi Nyomozó Főosztályon csináltam ezért az adatok a rájuk vonatkozó számarányokkal rendelkeznek.

Általánosan levonható az a konzekvencia, hogy mindhárom csoportba tartozó leplezett eszközknél nagy differencia mutatható ki a legtöbbet és legkevesebbet használt eszköz között. Mindegyik eszközcsoportba van néhány olyan, amely nagy számaránnyal és néhány olyan is, amelyet elég csekély mértékben alkalmaznak. Véleményem szerint ezek az adatok azért ilyen értékekkel rendelkeznek mivel a Nemzeti Adó -és Vámhivatal alkalmazza őket. Rendszerspecifikus bűncselekményeink vannak, amelyek felderítéséhez nem minden eszköz tud ugyanolyan mértékben hozzájárulni. Úgy vélem, hogy azokat az eszközök, amelyek ezen indokból kevésbé bírnak jelentőséggel azok az eljárást sem gördülékenyebbé tenni sem akadályoztatni nem tudják. Ezért inkább azokról az eszközökről vonok le következtetést és néhány esetben teszek javaslatot is, amelyeket nagyobb számban alkalmaznak. Ugyanakkor rövid indoklással szolgállok azokól, amelyeket kevésbé alkalmazunk.

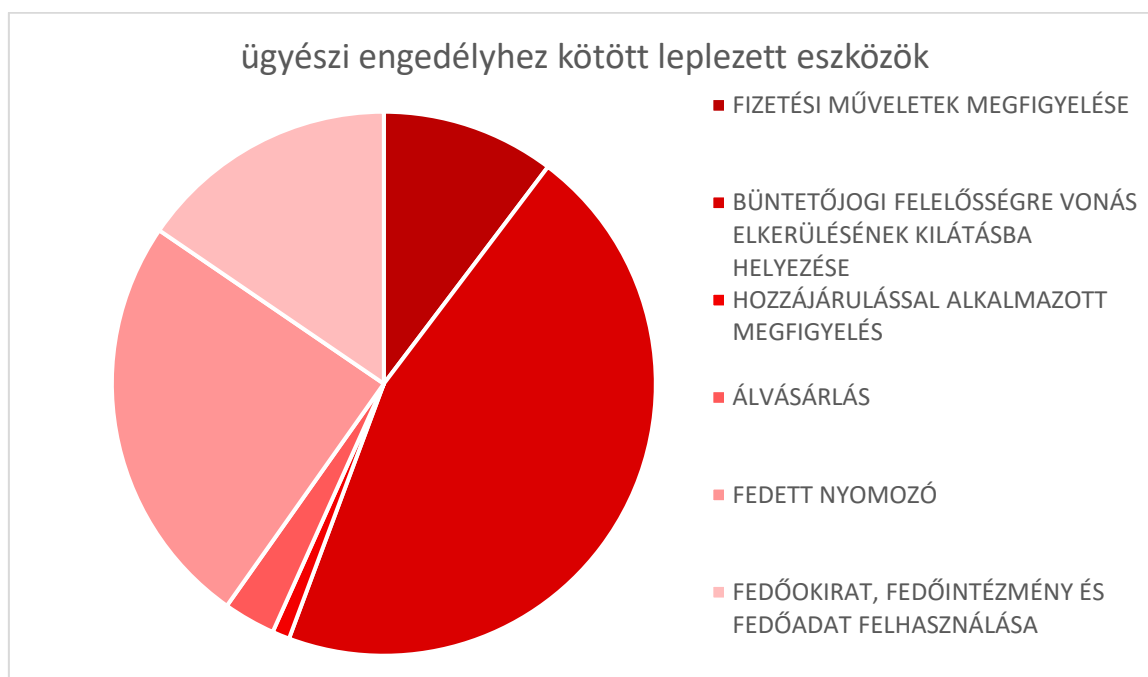

3. ábra: Külső engedélyhez nem kötött leplezett eszközök alkalmazásának százalékos megoszlása

Forrás: a szerző saját szerkesztése a felderítőkkal és hírszerzővel folytatott interjúk alapján

A belső engedélyhez köteles, vagyis külső engedélyhez nem kötött leplezett eszközöknél a rejtett közel a felét teszi ki az alkalmazásnak. Ez bizonyul a leghatékonyabbnak ezért ennél a csoportnál ezt vizsgáltam a legtöbbet. Az interjúk, beszélgetések alkalmával arra a következtetésre jutottam, hogy a rejtett figyeléssel az egyedüli probléma a létszámhiány. Ez az eszköz több embert igénylőnek bizonyul, mint a többi ezért az erőforrás növelésével lehetne még hatékonyabbá tenni. Erről azonban a későbbiekben bővebben lesz szó, amikor is a létszámnövelés alternatíváit írom le. Az információgyűjtés és ellenőrzés sajátossága, hogy úgy próbálunk meg adatok birtokába jutni, hogy az eljárás célját, valamint személyazonosságunkat titokban tartjuk, ez hatékony azonban nem mindig célravezető eszköz az állomány szerint. Én is úgy vélem, hogy ez nagyrészen függ attól, hogy például egy tanúkihallgatásnál mennyire együttműködő az elkövető ugyanis, ha egyáltalán nem akkor nem csak a rendőrökkel, hanem velünk úgynevezett „áruhás rendőrökkel” sem lesz az. A csapdát, valamint a sértett vagy más személy helyettesítését a rendszerspecifikusság miatt nem használjuk. A költségvetési csalásoknál a bűncselekmény sértettje az esetek túlnyomó részében mindig az állam, az államot pedig irreális lenne helyettesíteni ebből kifolyólag ezen eszköz okafogyottnak minősül. Az elektronikus felderítés véleményem, valamint az interjúban elhangzottak alapján próbálja kompenzálni az esetleges generációs szakadékat azok között, akik alkalmazzák és akikkel szembe történik az alkal-

mazás. Úgy vélem, hogy a jövőben sokszor fogják ezt az eszközt alkalmazni, számaránya azonban azért ilyen kevés a mostani diagrammon mivel még nemrég kerül be a büntetőeljárasi törvénybe ebből kifolyólag kevesebb idő volt az eddigi alkalmazásra.

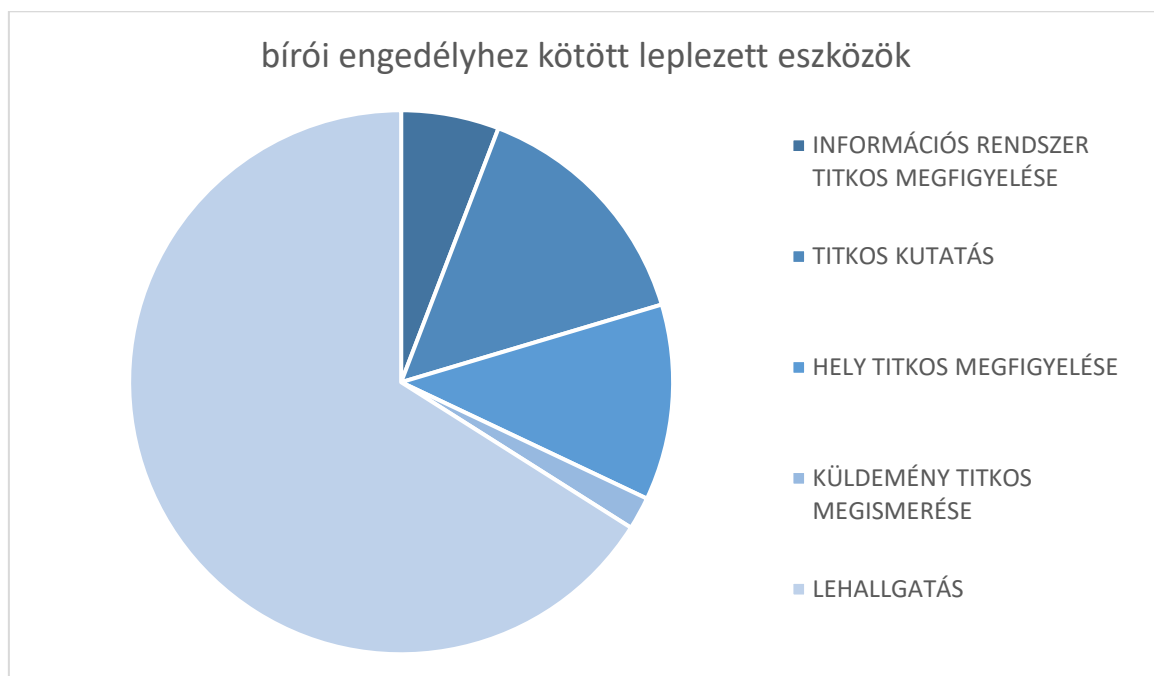

4. ábra: Ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásnak százalékos megoszlása

Forrás: a szerző saját szerkesztése a felderítőkkel és hírszerzővel folytatott interjúk alapján

Az ügyészi engedélyes leplezett eszközök közül a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése rendelkezik a legnagyobb mutatóval, ezután a fedőokirat, fedőintézmény és fedőadat hármassága, jelentőséggel bír még a fedett nyomozó és a fizetési műveletek megfigyelése is. Az álvásárlás és a hozzájárulással alkalmazott megfigyelés pedig csekély tendenciával rendelkezik. Amit ezeknél az eszközöknél következtetésképpen le lehet vonni az a fedett nyomozóval kapcsolatos. A felderítőkkel folytatott beszélgetés során realizálódott bennem az, hogy ezzel az eszközzel is az az esetleges probléma, hogy nincs elég pénzügyi nyomozó, aki el tudná végezni azt a munkát, amit a fedett nyomozóknak kellene a szervnél. Az erőforrás biztosítása érdekében tett javaslataim a 8. részben olvashatók erről. A büntetőjogi felelősség elkerülésének kilátásba helyezése azért is egy jól működő rendszer mivel a költségvetési csalásoknál a büntetési tételek magas évekbeli száma véleményem szerint ösztönző erővel bír az elkövetőkre, hogy inkább az alku mellett döntsenek. Fedőokirat, fedőadat és fedőintézmény kapcsán azt az egyetlen problémát vélték a felderítők, hogy mivel ezeket az eszközöket a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat készíti el az ő helyzetüket is könnyítve ne kelljen az adatokat rögtön törölni használat után ugyanis rengeteg plusz munkával jár amíg az új fedőokiratokat elkészítik

és ezért ezekre a felderítőknek is többet kell várni, valamint bizonyos idő után nem tudnak majd addig még sosem használt teljesen új adatokat szolgáltatni. Az álvásárlás, valamint a hozzájárulással alkalmazott megfigyelést a szervezet körébe utalt bűncselekmények jellege miatt használják kevesebbszer. A hozzájárulással alkalmazott megfigyelést olyan bűncselekmények körében szokták alkalmazni, ahol van áldozat. Amint már ezen eszköz jellemzésénél kifejtettem a Be. tartalmazza a bűncselekmény fajtái így használata az „*uzsora-bűncselekmény, kapcsolati erőszak, zaklatás bűncselekménye miatt, vagy olyan bűncselekmény miatt, ami fenyegetettséggel valósul meg.*”⁷⁷ Álvásárlást pedig a jövedéki termékekkel kapcsolatos bűncselekmények esetén szokták alkalmazni, a többenél viszont nem abból az egyszerű okból kifolyólag, hogy nincs mit vásárolni.

5. ábra: Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának százalékos megoszlása

Forrás: a szerző saját szerkesztése a felderítőkkel és hírszerzővel folytatott interjúk alapján

Elsőként fontos megjegyezni, hogy az információs rendszer titkos megfigyelése, küldemény titkos megismerése, valamint a lehallgatás diagrammon szereplő adatai, valamint a róluk szóló összegzés nem a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat által kapott információk eredménye. Ezeket az eszközöket ugyanis mint már korábban említettem felkérésre ők használják és az eredményeket továbbítják a megrendelő szervnek. A felderítők ezeknél az eszközöknél arról számoltak

⁷⁷ Be. 220.§ (1)

be, hogy ők milyen gyakran szokták ezt kérvényezni és milyen eredményes információk birtokába szoktak jutni. Pont az egyik ilyen eszköz szerepel az elmondások alapján az első helyen az alkalmazás terén, a lehallgatás. A lehallgatás egyike a leghatékonyabb bírói engedélyes leplezett eszközök közül. Véleményem szerint hiába próbálják az elkövetők kód szavak használatával elrejteni a valódi mondanivalót, olyan pillanataikban is kinyerhető az információ a beszélgetéseikből amikor nem is gondolnák. Például egy a felderítők által is említett esemény amikor felhívja a lehallgatott személy a párját, akinek csak a találkozó időpontját említi meg. Ez az információ is már tökéletesen elég arra, hogy ezen a szálon is elkezdjenek dolgozni az alkalmazásra feljogosultak. Amikor lehallgatást kérelmeznek akkor általában az információs rendszer titkos megfigyelését is szokták, hiszen ez a két eszköz együtt bír igazán nagy relevanciával. Megjegyezték azonban az interjú során, hogy sok időbe telik amíg készhez kapják az adatokat a Nemzetbiztonsági Szakszolgálattól, ez a hátránya. A titkos kutatás gyakran összevonásra kerül a hely titkos megfigyelésével. Az interjú alapján ez a leghatékonyabb eszköz, ugyanis a legtöbb információ innen nyerhető ki. Sokszor azonban sok idő amíg egy ilyen akciót megszerveznek, valamint amíg megfelelő létszámot ki tudnak adni, amit az ügy elvár. Az erőforrás növelését itt is megemlíteném ugyanis akkor nem kellene az egyébként nem ebben az ügyben dolgozó állományt a megfigyelés erejére mozgósítani. Ezáltal ők is tudnának a saját ügyeikkel foglalkozni.

Az NBSZ természetesen időbe telik az adatok feldolgozása és visszaküldése a megrendelő szervhez, azonban a megrendelő szervnek is hátrány az idő kiesése. Úgy gondolom, hogy azokban az esetekben amikor a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat is segítséget nyújt az eszközök használatával kapcsolatban, tehát egy szerven kívüli segítséget kapnak a nyomozók, az sokszor kevésbé hatékony az összehangolás miatt. Sokkal célszerűbb lenne, ha a szerven belül lennének erre szakemberek, hogy ne kelljen „külsős” támogatót bevonni a folyamatba. Természetesen vannak olyan esetek -és a felderítők is ezt a felvetésemet részben támogatták részben pedig elleneztek- néhány eszközzel kapcsolatban, amikor ugyanis elengedhetetlen, hogy a szerven kívül végezzék el az adott eszközzel kapcsolatos tevékenységeket, amelyek rendkívül speciálisak. Ugyanakkor a jogszabály sem így rendelkezik erről, de bennem megfogalmazódott, ha már csak néhány eszközt például a lehallgatást el lehetne végezni szerven belül hatékonyabb lenne a NAV bűnüldöző tevékenysége. Abból is adódik, hogy pont a lehallgatást választottam, hogy szerven belül a nyomozók, akik abban az adott ügyben dolgoznak sokkal jobban tisztába vannak azzal, hogy milyen információt akarnak kinyerni az adott beszélgetésből, ezáltal biztosan nem kerülne el semmi apró részlet a figyelmüket. Érdekelt a felderítők véleménye ezen gondolatomról ezért a következő részben, ahol a velük készített interjú olvasható ez is meg található

6. INTERJÚ A FELDERÍTÉSI OSZTÁLY VEZETŐJÉVEL ÉS A KÖZPONTI NYOMOZÓ FŐOSZTÁLY FŐOSZTÁLYVEZETŐ-HELYETTESÉVEL

Az előző fejezetben a leplezett eszközök alkalmazásának rendszerspecifikus sajátosságait mutattam be a jogszabály és a gyakorlat oldaláról megközelítve. Azonban néhány kérdés megválaszolatlanul maradt számomra azokat pedig ebben a fejezetben összegeztem, témák szerinti felosztásban. Úgy vélem ezek többlet információval szolgálhatnak az olvasó számára.

6.1. Beosztás, hatáskör

Milyen területen és beosztásban dolgoznak? Hány éves szakmai tapasztalattal rendelkeznek? Mi a hatásköre az adott szervnek, ahol dolgoznak?

Sinka Zoltán pénzügyőr alezredes a Központi Nyomozó Főosztály főosztályvezető-helyettese 30 év szakmai és Szaszkó Sándor pénzügyőr alezredes a Központi Nyomozó Főosztály Felderítési Osztály vezetője 19 év tapasztalattal.

Az szervünk hatáskörét a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szerveinek hatásköréről és illetékességéről szóló kormányrendelet 83. §-a tartalmazza.⁷⁸

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény által a NAV hatáskörébe utalt bűncselekmények vonatkozásában a Bűnügyi Főigazgatóság gyakorolja a nyomozó hatósági jogkört:

a) az egy milliárd forintot meghaladó értékre üzletszerűen vagy bünszövetségben elkövetett bűncselekmények esetében;

b) a bünszervezetben elkövetett bűncselekmények esetében;

c)* az a) és b) pontba nem tartozó olyan bűncselekmények esetében, amelyeket az elkövető személye vagy az elkövetés körülményei, illetve a bűncselekmény társadalomra veszélyességének kiemelkedő foka miatt a Bűnügyi Főigazgatóság főigazgatója saját hatáskörben, vagy a bűnügyi, vámszakmai és rendészeti feladatok ellátásáért felelős szakmai helyettes javaslatára a Bűnügyi Főigazgatóság hatáskörébe von, illetve utal.

6.2. Titkos információgyűjtés

. Az új Be. tükrében mi a véleményük a bűncselekmény elkövetésének megelőzése céljából folytatható titkos információgyűjtés során alkalmazható eszközök hatékonyságáról?

⁷⁸ [485/2015(XII.29) Korm.rendelet]

A jogszabályba foglalt és a TIGY során alkalmazható eszközök hatékonysága nagyban függ azoktól a szereplőktől, akik az alkalmazásban részt vesznek (ügyészség, bíróság, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat).

Nagyon sok értékes idő tud elveszni egyes szereplők nem elég szakmai hozzáállásán. Időbe telik például, amíg az ügyész eldönti mit akar, hiába akarunk mi gyorsan és hatékonyan dolgozni, ha nem rajtunk múlik.

Az új Be. tükrében milyen problémákat látnak az NAV tv. felhatalmazása alapján végezhető ügyészi és bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés során beszerzett adatok bizonyítékként történő felhasználhatóságában?

Bizonyítékként történő felhasználásban nincsen probléma, hiszen az, ami keletkezik az már egyből bizonyítékként felhasználható. Itt inkább bizonyos szervek megrögzöttségéről van szó, sajnos van, ahol még mindig ragaszkodnak a minősítéshez. Hiába van benne a büntetőeljárás törvényben, hogy a minősítés nem lehet akadálya a bizonyítékként történő felhasználásnak, még mindig ragaszkodnak ahhoz, hogy bizonyos adatokat minősítettnek akarnak látni. Nem értették meg, hogy maga a minősítés nem arra a célra szolgál, hogy eltitkolják az adatokat, hanem a forrás beszerzésének módjára kell, hogy vonatkozzon a minősítés. Például, ha a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat olyan módon szerez be egy iratot, amit ő védeni akar, akkor az adatot is leminősíti, és ennek utána a büntetőeljárás során történő felhasználása kicsit komplikáltabb lesz. A felhasználhatósága ezeknek az adatoknak azonban egyszerűbb lett, sőt rugalmasabb lett, mint az előző volt.

Hol használják még a titkos információgyűjtést?

Van egy nagyon specifikus terület, az illegális cigaretta kereskedelem területe. Ott van az az 1% amire használjuk a titkos információgyűjtést. Valamint olyankor, amikor kapunk egy jelzést, akár a Bűnügyi Ellátó Főosztálytól, akár a rendőröktől, ami adott bűnöző személy vagy bűnözői körnek a tevékenységére vonatkozik, nincs konkrét bűncselekmény és gyanú se csak tudjuk, hogy bűnözői életmódot folytatott akkor használjuk. Ugyanakkor azt hozzá tennénk, hogy ezek általában már „régről ismert” bűnözők.

6.3. Leplezett eszközök

Ön szerint összességében hogyan befolyásolta a jogszabályi változás a bűnügyi felderítő munka eredményességét a leplezett eszközök megjelenésével?

Az eredményességét nem növelte, nem csökkentette. Bizonyos szempontból jobb lett, mert a felhasználhatósága az egyszerűbb, gyorsabb és kevesebb papírmunkával jár. Viszont maga az, hogy eljussunk egy leplezett eszközig és használhassuk ebbe nagy változás volt, hogy bejött az ügyész az engedélyezésbe közénk felderítők és a bírók közé egy plusz állomás, ami néha fék-ként működik, ami korábban nem volt. Néha az ügyészség olyan dolgokat vár el már az eszköz alkalmazásához szükséges indítványhoz is, ami már a bűncselekmény vádirati szintű bizonyítását igényli. Ez nagy mértékű terhet ró a felderítői állományra. Emiatt sokkal nehezebb.

Tapasztalatuk szerint a gyakorlatban milyen bűncselekmények bizonyításához elengedhetetlenül szükséges a bírói és ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása?

A bírói engedélyes eszköz a költségvetési csaláshoz elengedhetetlen, hiszen a költségvetési csalásnál nincsen konkrét sértetti fél csak az állam. A költségvetési csalásnál okirati bizonyítékok lehetnek, de soha nem lesz olyan mértékű, mint egy leplezett eszközből származó bizonyíték. Ez abból is következik, hogy nagyon sok olyan személyt alkalmaznak az elkövetők, akik strómanok. Az ilyen embernek a neve lesz a papírokon, ő lesz a cég ügyvezetője, de igazából nem ő lesz a bűnöző. Ezt bebizonyítani, hogy akkor igazából ki is áll a háttérben ezt leplezett eszközök nélkül szinte lehetetlen. Ugyanis ennek megállapításához vagy figyelni kell vagy lehallgatni, vagy egyéb tevékenységeket végezni. A költségvetési csalások valós elkövetőinek, a jövedéki termékkel kapcsolatos bűncselekmények elkövetőinek, a pénzmosás bűncselekmények elkövetőinek felderítéséhez a leplezett eszközök szinte nélkülözhetetlenek.

Önök szerint az ügyészség mennyire felkészült a leplezett eszközök során beszerzett adatok bizonyítékként történő felhasználása tárgyában?

A leplezett eszközök alkalmazásában is már van egy nagy különbség az ügyészségek között, valamelyik ügyészség rendkívül jól rugalmasan, hatékonyan tudja alkalmazni és látja, hogy tényleg szükség van a leplezett eszközre. Vannak azonban olyan ügyészségek, akik mind az alkalmazásban mind a bizonyítékként történő felhasználásban nem feltétlenül tudnak a korral haladni, nem képesek átlátni az ügyeket. Ez nagy akadály tud lenni.

Az új Be. mennyire változtatta meg az ügyészi és bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazásával összefüggő minősítési gyakorlatot?

Teljes mértékbe megváltoztatta a minősítési gyakorlatot. A minősítéseink jelentős része eltűnt, nem minősítjük az eredményét a leplezett eszköznek, mert nincs értelme. A minősítés nem fogja jobban védeni minthogyha olyan informatikai eszközöket és konspiráltságot alkalmazunk, ami

maga védi meg az adatokat. Ennek ellenére azonban úgy gondolom, hogy nem lett nagyobb mértékű információ kiszivárgás, mint előtte. Tehát nem következett be az a szituáció, amiről néhányan féltek, hogy ha nem minősítünk és akkor mindenki tudni fog róla. Az lett, hogy nem minősítünk és ugyanúgy nem tud róla senki csak, aki nyomoz benne.

Mennyire jellemző a leplezett eszközök kombinálás az alkalmazás során?

Igazából az összes leplezett eszközt mi folyamatosan kombináljuk, nincs egyedüli használat. Egy egyszerű példa egy figyeléssel összekötött közel téri bemérés. Itt állapítjuk meg, hogy az elkövetők milyen készülékekkel rendelkeznek. Önállóan leplezett eszközt nagyon ritkán alkalmazunk, a kombinációkból jönnek ki az új verziók és azokkal tudunk előrébb jutni. Nekünk mindig meg kell újulni, új eszközöket új módszereket új technikákat kell kitalálni, ezt követeli a nyomozás.

Mennyire jellemző a közös munka/együtműködés a rendőrökkel ezen a területen?

Jellemző főleg a Nemzeti Nyomozó Irodával és néha a területi szervek közül Pest megyével, de másokkal sokkal kisebb mértékű.

Hány nyomozó van hány ügyszámra önöknél?

Ügy per ügy válogatja. Mert van olyan ügy, ami 3 embert is elbírna, van olyan helyzet amikor pedig 3 ügyet 1 ember visz. Nem lehet konkretizálni, hogy hány ügy per ember, de nincs elég ember. Nyilván van, amikor igényli az ügy, hogy több ember dolgozzon rajta, de olyankor az, aki rajta dolgozik annak muszáj, hogy félre tegye a saját ügyeit és akkor azok „kárára” megy a munka. Vannak azok az ügyek, amik felderítési szakba nálunk indulnak, de vannak azok a feladatok, amit, mint felderítők mi csinálunk a vizsgálóknak (például, ha vizsgálat során leplezett eszközt alkalmaznak) ezek ugyanúgy munkaidőt vesznek el tőlünk csak még nem is a mi saját ügyeink.

A feladatok számához képest kevés a felderítői létszám.

A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat jogosult néhány eszköz alkalmazásának végrehajtására ez tényleg segítség vagy esetleg hasznosabb lenne -e, ha saját erőből hajtaná végre a NAV állománya ezeket is? Esetleg külön lenne egy képzés, ahol ezeket a nyomozók el tudják sajátítani?

Attól függ melyik feladatát nézzük a szakszolgálatnak. Nagyon régóta él az az elképzelés, hogy saját feldolgozó állomány legyen tehát akik mondjuk végzik a lehallgatást feldolgozását, vagyis a behallgatást. Sokszor nem jó ez a központosított verzió, rengeteg apró információ elveszik a feldolgozóknál. Van, hogy olyan leírásokat kapunk egy költségvetési csalásban való nyomozás

során lehallgatott telefonbeszélgetésből, hogy:” majd ezt követően üzleti ügyekről beszélnek” azt nem tudjuk annyira bizonyítékként felhasználni pedig nekünk ezek lennének az érdekesek. Sokkal jobb lenne, ha minden szerv saját feldolgozókkal rendelkezne. A szakszolgálatnak a technikai háttérrel kellene biztosítani, de magát mondjuk a lehallgatást pedig itt nálunk kellene végére hajtani nekünk hiszen mi ismerjük az ügyet, ők nem. Európában egyébként nagyon sok helyen így működik.

Vannak olyan specifikumok, amiknél viszont nem lenne erre igényünk, például egy záras, okmányszakértő, csomagbontó, fedőokmány biztosító teljesen felesleges lenne. A szakszolgálat olyan mélységű tudását igényli, amit ők tudnak teljesíteni.

Szükséges -e esetleg a jövőben bármilyen leplezett eszköz használatát módosítani, törölni, esetleg az információs technológia fejlődése miatt van -e szükség új leplezett eszköz alkalmazására?

Nekünk is folyamatosan fejlődni kell, megtalálni a másik oldal gyenge pontjait. A technikai fejlesztés szakszolgálat specifikus, nekik van ilyen háttértudásuk, ők fejlesztik ki az ellenszerét úgy mond az újonnan felbukkanó eszközöknek és aztán közlik a hatóságokkal.

Egyébként a mostani leplezett eszközökkel nincs probléma az egyetlen, amin változtatnánk az a 360 napos korlát, amit egy emberre lehet alkalmazni az eszközök felhasználásakor (bírói engedélyes leplezett eszközök felhasználására) törvény szerint. Régen amíg a leplezett eszközök a titkos információ gyűjtés keretein belül nyertek szabályozást addig tulajdonképpen a bűncselekmény elévüléséig lehetett alkalmazni néhány eszközt. Ezzel a mostani szabályozással az a probléma, hogy egy szervezett bűnözői csoport vagy kör eljárás alá vonása/ feldolgozása minimális esetben fér bele ebbe a 360 napba. Volt egy híres maffia család New Yorkban, akiket 10 éven keresztül „dolgoztak fel” a felderítők, nyilván ez egy teljesen más szituáció más kontinensen, de ezzel is szeretném szemléltetni, hogy az a 360 nap az elég kevés. Több ügyben úgy tudjuk beszerezni a szükséges információkat, bizonyítékokat, hogy a célszemélyekre alkalmazott leplezett eszközöket váltjuk, egyik emberről a másikra lépünk.

Mit javasolnak annak érdekében, hogy a leplezett eszközök alkalmazása gördülékenyebbé váljon az előbbieken átbeszéltek alapján?

Úgy gondolom, hogy a mostani ügyészi és bírói kontroll fontos, de javasolnék egy olyan újítást, hogy a szervezett bűnözés jegyeit mutató csoportok ellen folytatott büntetőeljárás időkorlátot egy jóval nagyobb időintervallumú időszakokkal bővíteném ki.

7. A KÖLTSÉGVETÉSI CSALÁS VISZONYLATÁBAN A BŰNCSELEKMÉNY SZÁMÁBÓL, ÉS JELLEGÉBŐL LEVONHATÓ KÖVETKEZTETÉSEK

7.1. Költségvetési csalás fogalma és jelentősége ezen kontextusban

A költségvetési csalás fogalmát a 2012.évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (továbbiakban: BTK) tartalmazza. A törvényi tényállás Magyarország, valamint az Európai Unió költségvetését óvja és védelmezi. A jelenleg hatályos BTK szerint költségvetési csalás büntetett követi el az, *„aki a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség, vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában mást tévedésbe ejt...”*⁷⁹ valamint *„A befizetési kötelezettségekkel kapcsolatos kedvezményt jogtalanul veszi igénybe, vagy a költségvetésből származó pénzeszközöket a jóváhagyott céltól eltérően használ fel...”*⁸⁰

A fogalmi meghatározásból látható, hogy ezen bűncselekmény elkövetésével az államháztartásnak jelentős kiesést okoz az elkövető. A NAV-nak pedig egyik legfőbb feladata, hogy a költségvetésbe történő befizetést nyilvántartsa és ellenőrizze, valamint többek között ezzel a bűncselekménnyel kapcsolatos megelőzési, felderítési és vagyonvisszaszerzési tevékenységeket ellássa.⁸¹

Dolgozatomban a költségvetési csalás azért bír relevanciával mivel a szervezet feladatkörének súlyponti részét képezi. Ez már az előbbieken említett jogszabályokból is következtethető, de megerősítésként a felderítőkkal és a hírszerzővel folytatott konzultáció során is bizonyosságot nyert. Továbbá az is, hogy a leplezett eszközöket túlnyomó többségben ennél a bűncselekménynél alkalmazzák. Az interjúban elhangzott az is, hogy a dohánytermékekkel való visszaéléssel kapcsolatos bűncselekmények felderítéséhez is van példa a leplezett eszközök használatára, azonban ennek száma csekély, ezért erre nem térek ki.

A költségvetési csalás tehát mind a NAV mind a leplezett eszközök szempontját tekintve nagy jelentőséggel bír. Emiatt fogom a továbbiakban bemutatni a költségvetési csalásról készített statisztikát is, amely az utóbbi öt év adatait tartalmazza.

7.2. Megyék és évek szerinti eloszlás

Ahogy már dolgozatom bevezető részében is megfogalmaztam meg kívánom határozni, hogy mely szervek átlagos, és melyek átlagon felüli, vagy az alatti teljesítmény indikátorokkal rendelkeznek ezen a területen, illetve javaslatokat szeretnék kidolgozni annak érdekében, hogy

⁷⁹ BTK. 396. § (1)

⁸⁰ BTK. 396. § (1)

⁸¹ NAV tv. 13. § (1)

egyrészt kiegyenlítettebb lehessen a szervezeti egységek leterheltsége, illetve a társadalomra kiemelt veszélyt jelentő esetekre ügyarányosan több erőforrás juthasson.

Ezeket az adatok a bűncselekmény vonatkozásában az új és a régi büntetőtörvénykönyv hasonló tényállásait figyelembe véve a lezárt nyomozások együttes esetszámait tartalmazza valamennyi megyét érintő, országhatáron kívüli, illetve az ország területére nem bontható adatokkal egyaránt. Az ENYÜBS statisztikai mintavételezési elveihez hasonlóan azokat az eseteket tekintem sikeresnek, amelyekben a nyomozást a hatóság vádemelési javaslattal zárta le.

Hely --- Idő	Budapest	Baranya	Bács-Kiskun	Békés	Borsod-Abaúj- Zemplén	Csongrád	Fejér	Győr-Moson- Sopron
2016	471	58	271	54	104	167	50	56
2017	418	76	151	31	57	172	33	41
2018	508	28	135	29	38	140	56	50
2019	351	37	95	59	50	226	12	52
2020	234	25	76	28	20	183	33	21

Hely --- Idő	Hajdú-Bihar	Heves	Komárom- Esztergom	Nógrád	Pest	Somogy	Szabolcs- Szatmár- Bereg	Jász-Nagykun- Szolnok
2016	143	54	20	40	36	32	434	61
2017	106	30	44	27	18	28	474	42
2018	73	27	19	23	48	21	417	23
2019	60	30	12	22	13	17	381	28
2020	41	12	12	12	30	11	208	35

Hely --- Idő	Tolna	Vas	Veszprém	Zala	Országhatár on kívüli	Az ország területre nem bontható adatai	Nincs adat	Végösszeg
2016	26	24	53	42	5	2	1	2 204
2017	16	16	32	44	0	-	-	1856
2018	17	9	39	14	4	9	-	1728
2019	15	8	13	10	1	5	-	1497
2020	18	10	12	32	1	4	-	1058

6. ábra: A költségvetési csalások országos eloszlása

Forrás: [⁸²] alapján saját szerkesztés

Az ügy terhelés a NAV Bűnügyi Szolgálatánál nem egységes. A táblázatból megismerhető, hogy hol vannak a nagyobb és hol a kisebb leterheltségek. Hipotézisem beigazolódott miszerint Budapesten van a legtöbb költségvetési csalás bűncselekmény. Ennek okai között szerepel,

⁸² ENYÜBS központi adatbázis (2021.10.10.)

hogy a működő cégek legnagyobb száma a fővárosban van, itt alapították a legtöbb új céget, a sorrendet pedig a főváros után Pest megye követi.⁸³ Ahol pedig legtöbb a cég ott lesz a legtöbb a költségvetési csalás, hiszen a cégek működéséhez szükséges adóbevallás benyújtásának a helye is ezáltal a fővárosba összpontosul. Az adóbevallás pedig a központi költségvetés alapjait adja, annak a valóságtól eltérő összeg szerepeltetésével történő bejelentés pedig kimeríti a költségvetési csalás tényállását. Ezért mutatható ki az is, hogy a vidéken lévő igazgatóságoknál jóval alacsonyabb a bűncselekmény elkövetési száma, ugyanis itt sokkal kevesebb a cégek száma is. Hozzátenném, hogy személyesen meglepett, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében mennyire magas a költségvetési csalás száma. Ezzel kapcsolatban kutató munkákat végeztem, valamint elképzelésem pozitív elbírálásra talált a felderítőknél is.

Az 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről (továbbiakban: régi Btk.) még tartalmazta csempészet és vámorgazdaság tényállását⁸⁴, azonban ez mára már hatályon kívül lett helyezve. Az új 2012.évi C törvény a Büntető Törvénykönyvről már részben a költségvetési csalás tényállásába vonta bele az előbb említett csempészt, de ennek a módosításnak és a fogalom változásának okairól szakmai hozzáértésem hiányában nem kívánok belemenni.

Dolgozatom szempontjából az bír relevanciával, hogy a költségvetési csalás tényállás egyik elkövetési módja a csempészet. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye az Ukrán határ mellett található, emiatt a földrajzi adottság miatt igen magas a régi Btk. szerinti „csempészet”. Ezért mutatta ki a táblázat a magas értékeket ennél a régiónál, hiszen a költségvetési csalás tényállás egyik lehetséges elkövetési magatartását nagy rendszerességgel valósítják meg itt.

Végül pedig szeretném a táblázat azon részét elemezni, amely arra mutat rá, hogy a leplezett eszközök 2018 óta hatályos rendszere is közre játszhat abban, hogy nagyobb eséllyel számolják fel a költségvetési csalást az évek során. Az adatokból láthatjuk, hogy 2018 óta valóban kevesebb a költségvetési csalás elkövetése, mint azelőtt. Feltételezésem szerint ebbe belejátszik az is, hogy a leplezett eszközök hatására felderítettebbek a bűncselekmények ezáltal több költségvetési csalásba buknak bele az elkövetők. Ebből következik az a konzekvenciám, hogy egy minimális visszatartó ereje van a leplezett eszközök intézményrendszerének.

Természetesen ennek rengeteg más oka is van, jogpolitikai célok, a háttérjogszabályok változása, valamint 2020-tól a Covid19-koronavírus járvány tombolása is kezdetét vette hazánkban.

⁸³ Portfólió (2021.01.23.)

⁸⁴ BTK. (rég) 312.§

Mindezek mellett még számos más indoka is lehet a költségvetési csalások számának csökkenésének, azonban kutatásom erre nem terjed ki ezért nem is állítom, hogy csak az új Be-ben megjelenő leplezett eszközök okozzák az adott bűncselekmény elkövetési gyakoriságának csökkenését, csupán azt, hogy közre játszanak.

7.3. Adatkérés feldolgozása

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Bűnügyi Főigazgatósága adatkérés tartalmú feljegyzésemre közölte az alábbi melléklet adatait. A táblázaton a 2020-as év során a NAV regionális bűnügyi igazgatóságai szerinti bontásban látható, hogy hány esetben alkalmaztak ezen igazgatóságok leplezett eszközöket.

2020. I-IV. negyedévben a leplezett eszközök adatai	
Szerv	
KNYF	218
KMBI	1100
DABI	208
DDBI	406
ÉABI	260
ÉMBI	219
KDBI	811
NYDBI	682
összesen	3 904

7. ábra: A regionális bűnügyi igazgatóságok és a KNYF viszonylatában a leplezett eszközök számaránya

Forrás:⁸⁵ NAV Bűnügyi Főigazgatóság adatközlése

Ezen táblázat tökéletesen bemutatja, hogy a NAV Közép-magyarországi Bűnügyi Igazgatóságának viszonylatában a leplezett eszközök alkalmazásának száma kiemelkedik. Ez is alátámaszthatja, korábbi táblázatomból a költségvetési csalások tekintetében levont következtetésemet, mivel a költségvetési csalás tényállásának kimerítése, olyan súlyú bűncselekmény, és felderítése olyan nehézségekkel jár, hogy a közép-magyarországi régióban ezen bűncselekmények magas száma laikusok számára is feltételezhetően összhangban áll, a leplezett eszközök alkalmazásának magas számával. A költségvetési csalás viszonylatában korábban kiemeltem, hogy

⁸⁵ NAV BF adatközlése

miért magas Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében ezen bűncselekmények számaránya (költségvetési csalás egyik elkövetési módja a csempészs). Ám feltűnhet a leplezett eszközök régiós leosztásánál, hogy az ezt a megyét magába foglaló Észak-Alföldi Bűnügyi Igazgatóság esetében ez a szám nem kiemelkedő, ennek oka, az, hogy a csempészs felderítési módjai között nem gyakori a leplezett eszközök alkalmazása. Ezen bűncselekmények további mélyebb kifejtésébe azért sem folytam, hiszen az ilyen elkövetési módú költségvetési csalás esetében sokszor a vámhatárokon dolgozó egyenruhás állomány által kerül feltalálásra, és ebből indul az eljárás.

7.4. Javaslatok

7.4.1. Létszámnövelés

A létszámmal kapcsolatos javaslatom bevezetéseként szakértői konzultációk alapján a saját becsléssel kezdenék (pontos létszám adatot dolgozatomban nem tartalmaz, mivel minősített adatba ütközés nélkül ez nem lenne kivitelezhető). A NAV állományában jelenleg ténylegesen kb. 6-700 fő az a létszám a bűnügyi szerveknél összesen, akik nyomozói munkát végeznek. Folyamatosan változik persze, hol nő, hol pedig csökken kisebb mértékben. Ebből 12-15% felderítési munkát végzők aránya. Tehát tegyük fel, hogy 80 és 100 fő közötti a felderítő munkát végzők száma. (Hangsúlyozni szeretném, hogy ez nem pontos létszám adat). Ezekben a számbeli becslésekben nincsenek benne a veszteségek (pl. betegállomány, tartósan távol, tartósan vezényelve stb.), illetve nincsenek benne a szakirányítói, támogatói és döntéshozói munkakörökben dolgozók, akik állományban bűnügyi területen vannak, ám más feladatkört látnak el, valamint szintén ezen felül vannak a betöltetlen státuszok.

Elsőként arra a kérdésre kell megkeresni a választ, hogy mi az, ami jobban ösztönözné az állományt a fővárosban történő munkavégzés mellett való döntésre. Véleményem szerint, ami elég magas tendenciával bírna az egy plusz illetménybéli kiegészítés, azaz egy pótlék bevezetése lenne azok számára, akik Budapesten vállalnak munkát. Úgy gondolom, hogy ez nem diszkrimináció a vidéki igazgatóságok felé, pusztán csak a leterheltséget kezdené el kiküszöbölni. Vidékről is választhatja bárki a fővárosban történő munkavégzést, tehát a szervezeten belüli feszültségek is okafogyottá válnának. Továbbá úgy vélem, hogy akik Budapesten végeznek munkát azok a munkateher egyenlőtlen elosztása miatt jogosultak lennének a pótléokra. Ott kell növelni a létszámot, ahol nagy az ügyteher, ám ennek is megvannak a határai. Az első, amittől függ az az, hogy hányan jelentkeznek a szervhez már fiatalon és rendelkeznek már ilyen korán elegendő hivatástudattal, hányan szerelnék át más nyomozó szervtől, akiket csupán átképezni

kell, vagy épp a civil szférából, akiket be kell iskolázni és képzésben részesíteni. Az erőforrás növelésnél azonban számolni kell az idővel is, ami például az én esetemben is 4 éves alapképzés. A felderítőkkal folytatott interjú során rákérdeztem a hozzájuk való bekerülés időintervallumára és menetére. Ennél a példánál maradva az alapképzés után még jó pár év amíg általános vizsgálati feladatok elsajátítása megtörténik és utána a felderítésen is még bizonyos idő amíg „betanulok”. Ezt a célt szolgálva azt a javasaltot teszem, hogy kikerülésünk után, akit érdekel ez a terület és rendelkezik a megfelelő képességekkel, ami véleményem szerint már pár hónap után körvonalazódhat, lehetőséget kellene, hogy kapjon a felderítésen való munkakör betöltésére. Nyilván ez sok időt elvesz a felderítésen dolgozó állománytól is amíg az újoncokat betanítanak, de még akkor is több esélyét látom annak, hogy megtérül a beléjük fektetett munka, mintha éveket kellene várni egy-egy vizsgálóra, aki kellő tapasztalattal rendelkezik. Azonban az erőforrás növelésének is van egy határa, mert egy idő után elfogy a mozgósítható állomány ezért más stratégiákat is alkalmazni kell.

A másik javaslatom ezzel kapcsolatban a vezénylesen alapul. *„A foglalkoztatott kormányzati, rendvédelmi vagy egyéb biztonsági érdekből a miniszter, a más szervet irányító vagy vezető miniszter, a más szerv és a NAV vezetőjének megállapodása alapján - beleegyezésével - munkakör vagy meghatározott feladat ellátására más szervhez kirendelhető, illetve vezényelhető”*⁸⁶ írja a NAV törvény. Természetesen állománybarát vezénylest javasolnék mindenképp, ugyanis, ha ettől eltekintenénk akkor fennáll a veszélye, hogy sokan inkább a leszerelést választanák, mint az otthonukból való távozást, akkor pedig tulajdonképpen csak ártottunk a szervezetnek. Ezért ezt úgy képzelem el, hogy más igazgatóságokról történő vezénylesnek a lakóhelyhez képest nem a legmesszebbi igazgatóságra kellene, hogy történjen és maximum egy-három hónapos időszakot ölelne fel. Tehát ha például Székesfehérváron dolgozik a pénzügyőr akkor több relevanciával bírna a vezénylese, mint hogyha Nyíregyházán. Munkába járási kedvezmények biztosítása, valamint a szolgálati lakás biztosítása is, egy olyan probléma kiküszöbölése lenne, amivel a Maslow-i piramis második legalapvetőbb szükséglete is megvalósulna. A vezényles egyik alapelve azonban, hogy Budapest ne „rabolja ki” a környező régiókat, tehát ezt figyelembe véve kellene bevezetni. Valamint a másik szerintem nagyon fontos szempont az a pénzügyőr családi állapota és életkora. Valószínűsítem, hogy az, aki egy három gyerekes családanya nem ugyanúgy tudná ellátni szolgálati feladatait, mint az, akit esetleg semmilyen kap-

⁸⁶ NAV tv. 54§ (1)

csolati státusszal nem rendelkezik. Nagyon sok szempontot figyelembe kell venni a vezénylésnél mert nagy a benne rejlő kockázat, de véleményem szerint, ha kellő odafigyeléssel és a már említett állománybarát módon hajtják végre nem rejt túlzottan nagy veszélyt.

7.4.2. Ügyelosztás

A másik opció amikor az ügy kerülne az arra kijelölt más régióban dolgozó kollegához és akkor nem szakítanák el a szolgálati helyéről az adott személyt. Ez további problémákat vet fel, ugyanis vannak olyan szakaszai az eljárásnak, amelyhez elengedhetetlen a személyes jelenlét. Azonban az olyan esetekben, amelyek során a távolság nem szab gátat az eljárás lefolytatásának (például egy telefont kell lehallgatásra feltenni) azt meg tudják oldani anélkül is, hogy át kelljen utazni az országot az arra kijelölt személynek. Ezért ezt a fajta ügyteher megoszlást mindenképpen olyan kereteken belül javasolnám amikor nem „felesleges” eredmény lesz a következménye. Tehát nem az lenne a szituáció, hogy átszignáljuk a budapesti ügyet egy vidéki igazgatósághoz teljes egészében mert bizonyos szakaszokat, mint már említettem úgy sem lehetne a fővárosban való tartózkodás nélkül megvalósítani, ezért az ügynek csak azon rész feladatait küldeném át vidékre, amit ott helyben is véghez tudnak vinni, és újabb megkeresésekkel vissza se lenne „dobva” az ügy egy adott jelenlétet igénylő része.

8. ÖSSZEGZÉS

Amint egyetemi tanulmányaim során eljutottam a leplezett eszközök témájához megfogalmazódott bennem a gondolat, hogy a büntetőeljárásjog szigorúan vett keretein kívüli ismereteket szerezzek a témában, ez volt az a pont amikor végleg eldöntöttem, hogy a TDK-mat ezen területről fogom írni.

A dolgozat egy része, ahogy a hipotézisben is megfogalmaztam az egyes leplezett eszközök relevanciáját, és mélyebb megismerését tartalmazza, mely akár egy témában érdeklődő, de a kapcsolódó jogszabályok területén idegen olvasót is véleményem szerint olyan kellő adatokkal lát el, amelyek mentén könnyebben megértheti és átláthatja mit is jelent hazánkban egy-egy leplezett eszköz használata, és mitől függ annak az alkalmazása. Kutatásom legfőbb része a legrelevánsabb információkat közli az olvasóval, és nem vitaindító, avagy új kutatási területet megfogalmazó, hiszen személyes célom nem ez volt a dolgozatom megkezdésekor, ám egyes esetekben ahogy az első soraim között is megfogalmaztam, szakmában jártas személyekkel ajánlásokat is rögzítettem kutatásomban.

Több olyan számadat jutott tudomásomra kutatásom során, amely egy számomra teljesen relevanciával nem bíró területet pl.: a „legbűnfertőzöttebbnek” mutatott be egy bizonyos aspektusban, és igazán motiváló volt, hogy ezek az adatok mögött megbúvó magyarázat számomra ismeretlen volt, és további kutatással, és személyes beszélgetésekkel kellett a végére jutnom, és megerősítette minden egyes ilyen felvilágosító kutatási siker bennem azt a döntést, hogy igen is jó kutatási területet választottam. Bár nem volt zökkenőmentes a dolgozatom elkészítése, az a nagy mennyiségű szakmai és tudományos többlettudás miatt, amelyet az interjúból, a sok szakmában dolgozó, vagy korábban ott dolgozó személytől, és az adatbázisokból megtudtam, jelen pillanatban azt tudom mondani minden nehéz kutatással töltött perc megérte.

9. JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET

- 1994.évi XXXIV. törvény a rendőrségről
- 1995.évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról
- 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról
- 2012.évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 2017.évi XC. törvény a büntetőeljárásról
- 1990. évi 10. törvényerejű rendelet a különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról
- 100/2018 (VI.8.) Korm.rendelet A nyomozás és az előkészítő eljárás részletes szabályairól
- 485/2015. (XII. 29.) Korm. rendelet a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szerveinek hatásköréről és illetékességéről
- 45/52-32/1972. (III.15) Belügyminiszteri rendelet A Belügyminisztérium III. Főcsoportfőnökség és szerveinek ügyrendjéről
- 130.000/99. B. M. számú körrendelet a nyomozó rendőri hatóságok és közegek részére.
- 003/1965. (III.2) Belügyminiszterhelyettesi parancs A rendőrség bűnügyi operatív felderítő munkájának szabályozásáról

10. IRODALOMJEGYZÉK

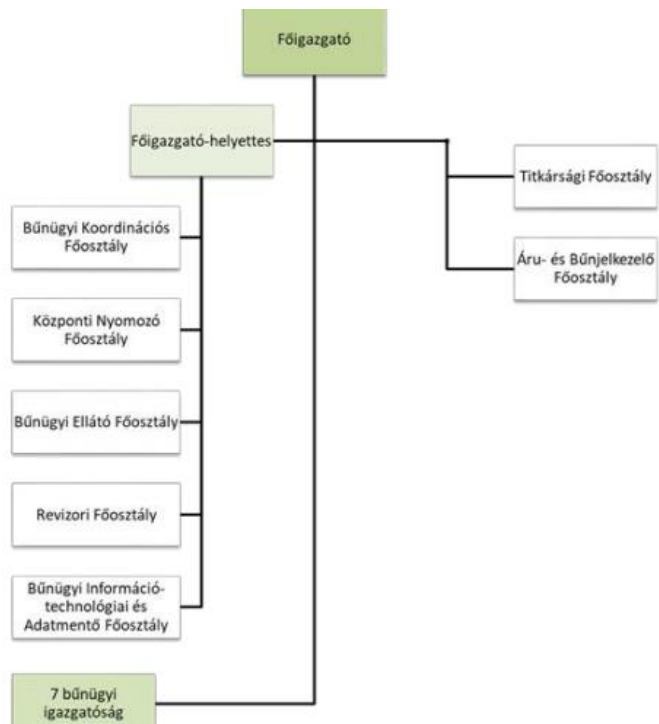
- BÁRÁNDY Gergely - ENYEDI Krisztián (2017): *Leplezett eszközök és titkos információgyűjtés, avagy az új büntetőeljárás törvény margójára* Forrás: <https://ujbtk.hu/dr-barandy-gergely-dr-enyedi-krisztian-leplezett-eszkozok-es-titkos-informaciogyujtes-avagy-az-uj-buntetoeljarasi-torveny-margojara/> (2021.09.01.)
- BÉKÉS Ádám - BLASKÓ Béla - BODONY István - BUSCH Balázs et al. (2018): *Kommentár a büntetőeljárás törvényhez*. Budapest
- BODA József - REGÉNYI Kund szerk. (2019): *A hírszerzés története az ókortól napjainkig* Budapest, Dialóg Campus Kiadó
- BODA József (2013): Fejezetek a titkos információgyűjtés változó világából. In GAÁL Gyula- HAUTZINGER Zoltán szerk. *Tanulmányok „a változó rendészet aktuális kihívásai” című tudományos konferenciáról*. Pécs p.95
- DOBOS József (2003): Jogelméleti szemle. *A büntetőeljárás történeti fejlődésének vázlat az 1896-os első kódexig*. Jogági tanulmányok 2003. 3. sz.
- ERDŐS Ákos (2020): *Pénzügyőri szolgálati ismeretek* Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság Vám és Pénzügyőr Tagozata
- HETESY Zsolt (2011): *A titkos felderítés* (PTE-ÁJK doktori iskola) Doktori értekezés
- HORVÁTH Ibolya - SOLT Pál - Szabó Győző - ZANATHY János - ZINNER Tibor szerk. (1992) *Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez I.* Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- JANCsó Gábor (2021): A leplezett eszközök alkalmazása új rendszerének első évei és a Be. első novellája. *Rendőrségi Tanulmányok* 4.évf. 1.sz. p.51
- MÉSZÁROS Bence (2019): *Fedett nyomozó alkalmazása a bűnüldözésben* Budapest, Dialóg Campus Kiadó p.100
- MISKOLCZY Ágost – PINCZÉS Zoltán (1937) *A magyar büntetőjog gyakorlati kézikönyve a m.kir. Csendőrség számára*. Budapest, Stádium Sajtóvállalat p. 1018
- Nemzet Védelmi Szolgálat: Tevékenység, *Bűnmegelőzés és bűnfelderítés* Forrás: www.nvsz.hu
- Nemzeti Adó- és Vámhivatal Bűnügyi Főigazgatósága, válasz megkeresésre (2021. 11. 05.), Fájlnev: 60000_1_12717_2021_Ált._válasz_megkeresésre_RTF Hivatkozási szám: 34000/16249/2021. ált.

- NOVÁK Zsófia – NAGY Ákos (2016) A titkos információgyűjtés és adatszerzés eredményének felhasználása a büntetőeljárásban *Belügyi szemle* 64.évfolyam 10. szám p.102-124
- NYESTE Péter – SZENDREI Ferenc (2019): *A bűnügyi hírszerzés kézikönyve* Budapest, Dialóg Campus Kiadó
- NYESTE Péter (2016): *A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés története, rendszer-specifikus sajátosságai, szektorális elvei* (Doktori értekezés DOI azonosító: 10.17625/NKE.2017.05)
- NYESTE Péter (2017): A leplezett eszközök hatékonysága. In *Szent Lászlótól a modern kori magyar rendészettudományig*. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, Pécs, p. 155-161
- PAPP-Nagy Zsolt (2019): *Leplezett eszközök- Az új Be. alapján* Forrás: <https://www.jogiforum.hu/cikk/2019/12/02/leplezett-eszkozok-alkalmazas-az-uj-be-alapjan/>
- PARÁDI József (1993): A magyar királyi határrendőrség, a határőrizet szakmai vezető testülete. Budapest, *Rendvédelem-történeti Füzetek* 3.évf. 4.sz. p.21-50
- PARÁDI József (2014): A Magyar Királyi Vámőrség, a polgári magyar állam rendvédelmi testülete. Budapest, *Rendvédelem-történeti Füzetek* 24. évf. 39-40-41-42.sz
- PARÁDI József (2017): Hírszerzés és határőrizet az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságában *Rendvédelem-történeti füzetek* 27.évf. 54. sz. p.93-99
- PORTFÓLIÓ szerkesztőség (2021.01.23): *Stagnál a cégek száma Magyarországon 2020-ban*. Forrás: <https://www.portfolio.hu/uzlet/20210123/stagnalt-a-cegek-szama-magyarorszagon-2020-ban-466498#> (2021.10.16)
- *Regisztrált bűncselekmények száma az elkövetés helye szerint (2016-2020)*. Budapest, Egységes nyomozó hatósági és ügyészégi bűnügyi statisztika. Elérhető: <https://bsr.bm.hu/Document>
- SCHWARCZWÖLDER Ádám: *A Monarchia diplomata-elitképzője, a Konzuli Akadémia* Forrás: www.veritasintezet.hu (2021.08.26)
- Solti István (2020): Különleges eszközök a rendszerváltást követő időszakban-Secret Intelligence Activity during the Temporary Period Following the Regime Change in Hungary *Nemzetbiztonsági szemle* 8. évfolyam 3. szám p. 44–61

- SZABÓ Szilárd (2018): Az osztrák-magyar katonai titkosszolgálat szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején *Rendvédelem-történeti Füzetek* 28.évf. 55. sz. p.87-90
- SZENDREI Ferenc (2020): A rendészeti célú titkos információgyűjtés *Rendőrségi Tanulmányok* 3.évfolyam 3.szám p 58-80
- *Szervezeti és szolgálati utasítás a M. Kir. Csendőrség számára* (1941), Budapest Stádium Sajtóvállalat R.T. Elérhető: <https://mek.oszk.hu/16500/16543/16543.pdf> p.230-231
- VARGA Krisztián (2009): *Az 1945 előtti politikai rendőrség Wayand Tibor detektívfelügyelő önvallomásaiban.* Forrás: https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2009_1_varga_k.pdf

11. MELLÉKLETEK

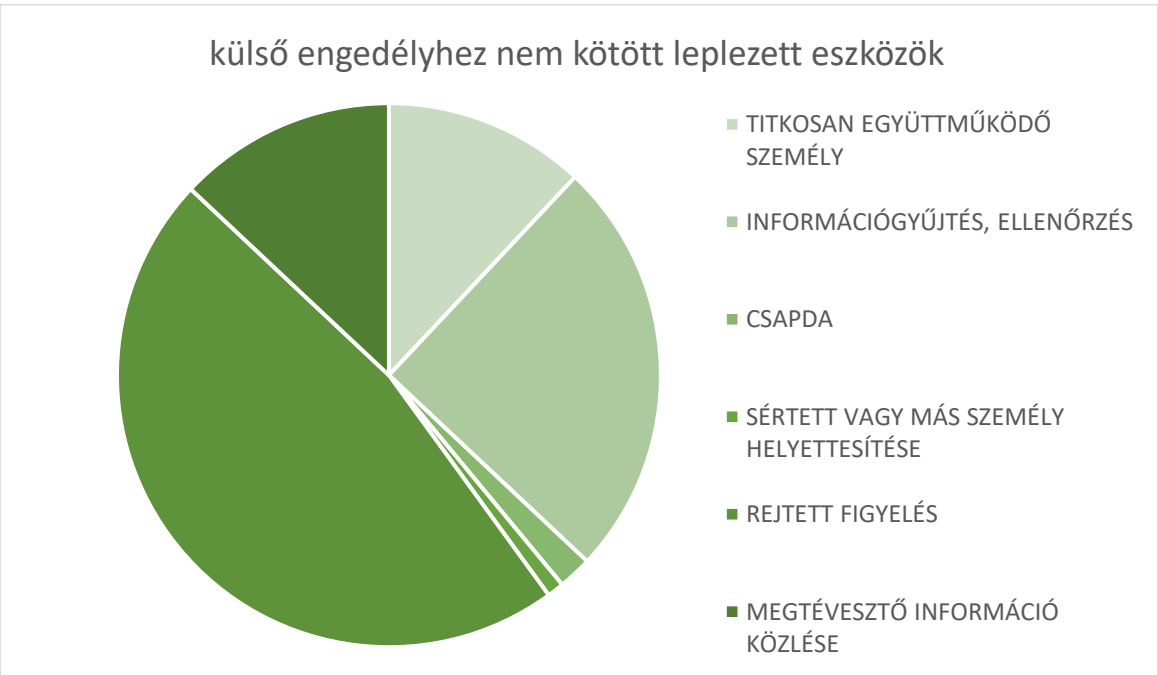
I. Melléklet

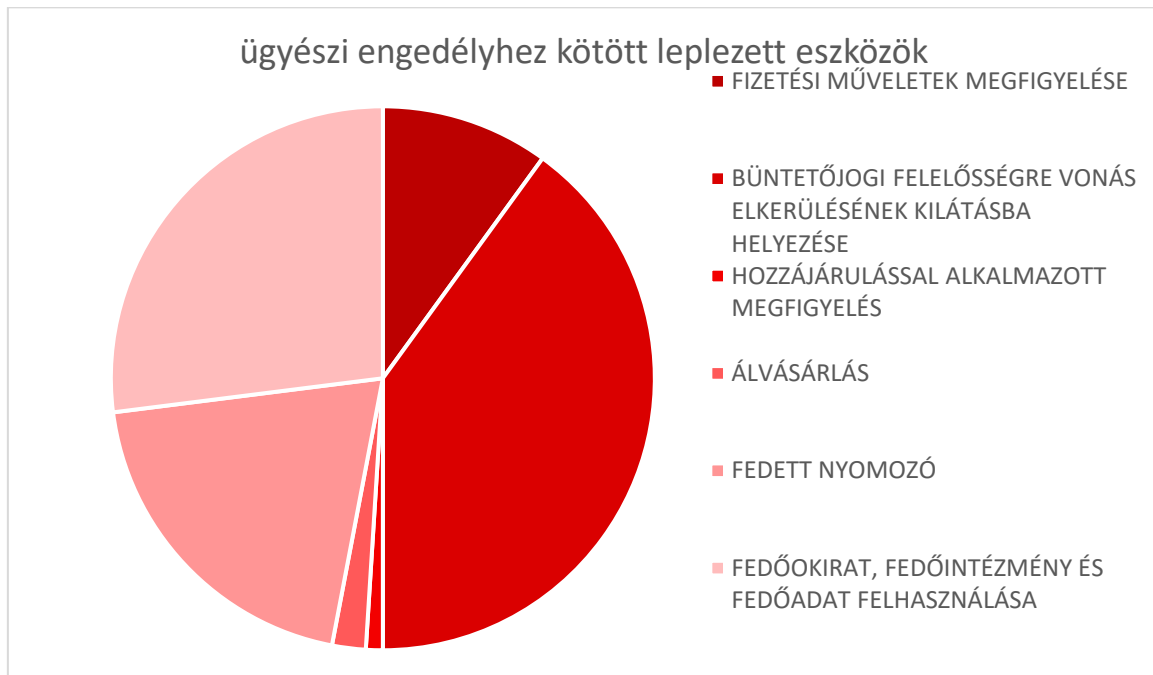
II. Melléklet

Közép-magyarországi	Észak-alföldi	Észak-magyarországi	Dél-alföldi	Dél-dunántúli	Közép-dunántúli	Nyugat-dunántúli
---------------------	---------------	---------------------	-------------	---------------	-----------------	------------------

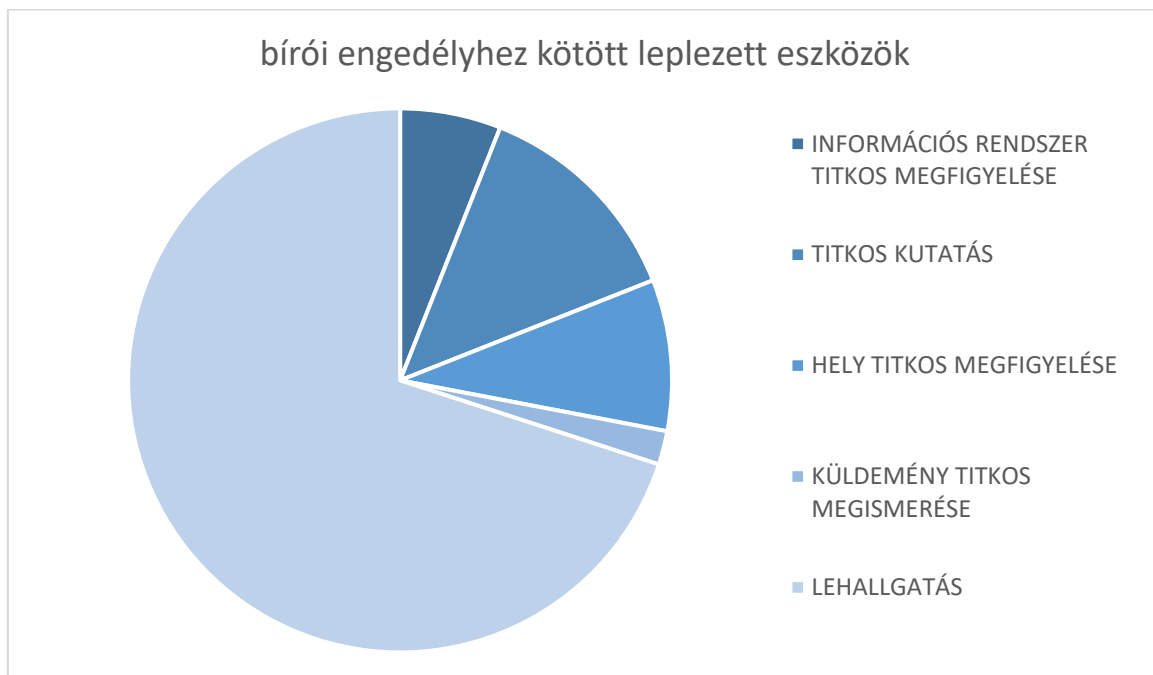
III. Melléklet

IV. Melléklet

V. Melléklet

VI. Melléklet

Hely --- Idő	Budapest	Baranya	Bács-Kiskun	Békés	Borsod-Abaúj- Zemplén	Csongrád	Fejér	Győr-Moson- Sopron
2016	471	58	271	54	104	167	50	56
2017	418	76	151	31	57	172	33	41
2018	508	28	135	29	38	140	56	50
2019	351	37	95	59	50	226	12	52
2020	234	25	76	28	20	183	33	21

Hely --- Idő	Hajdú-Bihar	Heves	Komárom- Esztergom	Nógrád	Pest	Somogy	Szabolcs- Szatmár- Bereg	Jász-Nagykun- Szolnok
2016	143	54	20	40	36	32	434	61
2017	106	30	44	27	18	28	474	42
2018	73	27	19	23	48	21	417	23
2019	60	30	12	22	13	17	381	28
2020	41	12	12	12	30	11	208	35

Hely --- Idő	Tolna	Vas	Veszprém	Zala	Országhatár on kívüli	Az ország területre nem bontható adatai	Nincs adat	Végösszeg
2016	26	24	53	42	5	2	1	2 204
2017	16	16	32	44	0	-	-	1856
2018	17	9	39	14	4	9	-	1728
2019	15	8	13	10	1	5	-	1497
2020	18	10	12	32	1	4	-	1058

VII. Melléklet

2020. I-IV. negyedévben a leplezett eszközök adatai	
Szerv	
KNYF	218
KMBI	1100
DABI	208
DDBI	406
ÉABI	260
ÉMBI	219
KDBI	811
NYDBI	682
összesen	3 904